

Bez souvislosti mě napadly verše z jedné žakovské básničky. Četla jsem ji před lety nebo slyšela v rádiu a nevěděla jsem, proč mi zrovna teď procházejí hlavou: Žádá-li po nás chvíle takzvanou lidskou velikost, dokážeme jen intenzivně a téměř počestně pouze míchat v šálku s kávou.

Či tak nějak. Myslela jsem, že jsem to zapoměla, ale kdesi ve mně se zlomky té básně uchovaly. Ani jsem nedokázala říci, jestli to pro mě něco znamená. Velikost se po mně nepožaduje, to jsou jen sny, milý školáku básníku, školácké sny. Naděje a omyly hubené holky s copy. Co zůstává, je několik zvyklostí, neurčité tužby, mírná, vytrvalá bolest hlavy a tu a tam nějaké nedorozumění, které se nedá vysvětlit. Také důvod, proč míchat v šálku s kávou, téměř počestně.

Do vzniklé odmlky řekla ta krásná plavovlasá dívka: Teď tudy prošel anděl. Zasmála se.

Záhy jsme se rozloučili. Políbila jsem Marii na tvář, přijala to lhostejně, nezúčastněně. Požádala jsem ji, ať pozdravuje Freda, který ještě nevstal. Přikývla, ale nebyla jsem si jistá, jestli mě poslouchala. Seděla jsem už v autě, když ta krásná dívka, jmenovala se Hella, na mě zavolala z okna, ať počkám. Vyběhla z domu a dala mi veliké světlezelené jablko. Celá udýchaná řekla: Chtěla jsem ti něco dát. Nic jiného nemám.

Její ruka ležela na staženém okénku. Její obličej jsem viděla jen proti slunci, působil neskutečně, jako prosvícený. Na okamžik jsem svou ruku položila na její.

Díky a všechno nejlepší, řekla jsem.

Už se zase smála. Rychle jsem si nasadila brýle proti slunci.

Henry jel ve svém autě za mnou. V naší vesnici jsem zastavila, pak jsem ale zajela až k vodě. Lehli jsme si na travnatou pláž. Odpoledne jsme otevřeli konzervy, které Henry přivezl, a jedli studenou polévku a masové knedlíčky, ze kterých jsme předtím seškrábali ztuhlý tuk.

Cigarety nám brzo došly, ale nikomu se nechtělo zajet do vesnice. Byli jsme unavení a na teplé, tvrdé trávě jsme

usnuli. V jednu chvíli nás probudily děti ze vsi. Později odpoledne se dalo do deště a sedli jsme si do Henryho vozu. Svět se stápel za kapkami deště, které se rozstříkávaly na oknech. Seděli jsme v autě, uvěznění vodami proudícími po skle. Dva přeživší na mořském dně. Hudbu z autorádia bylo sotva slyšet. Poslední zvuky vzdálené a už možná zatopené civilizace.

Později déšť ustal. Slunce zůstalo za mraky. Ochladilo se. K večeru se zvedl vítr a voda v průlivu zčernala. Vlhká lesní půda se nám lepila na boty a listy na nás spouštěly další sprchu.

Naléhala jsem na Henryho, ať se vrátí do Berlína. Když jsme se loučili, žádala jsem ho, aby nechodil bez ohlášení, ani sem, ani v Berlíně. Kývl a zeptal se, jestli to bylo tak zlé.

Ne, řekla jsem, bylo to hezké, žes přijel. Ale nechci se nechávat překvapovat. Nechci, aby mě někdo přepadal, ani ty ne.

Políbili jsme se a on se rozjel. Dívala jsem se za ním, dokud nezmizela zadní světla jeho vozu. Pak jsem nasedla do svého auta a jela do vsi.

Gertruda a Jochen se vyptávali, jestli jsme se Henry a já sešli. Řekla jsem ano a udělala si večeri. Pak jsem si sedla k nim před televizor. Jochen mi nabídl pivo a já jsem si zapálila cigaretu, první za mnoho hodin. Cítila jsem jakousi zbitost i velkou úlevu.

7

Po dovolené jsem měla na klinice mrzutosti. Dokonce jsem napsala výpověď, ale po rozhovoru se šéfem jsem ji stáhla.

Kolega, který mě zastupoval o dovolené, mi zneklidnil pacienty. Několika poradil změnu lékaře, u jiných zpochybňoval mou schopnost diagnostikovat. Terapie, které jsem nařídila, rušil nebo měnil. Samozřejmě dělal všechno velmi jemně a jen náznakově, ale u některých pacientů

jsem vycítila nedůvěru. Kromě toho mi Karla všechno vyzvonila hned první den. Předě mnou hrála rozhořčenou, ale určitě z té intriky měla požitek. Znáám svou Karlíčku.

Zavolala jsem tomu kolegovi a řekla mu, co si myslím o jeho metodách. Začal být nestydatý a já jsem položila. Uvažovala jsem o tom, že podám žádost o disciplinární řízení. Ale nechala jsem toho. Jen by se to široce rozebíralo a odborný posudek by moje i jeho příkazy označil za korektní. Oba by nás napomenuli a vyzvali k větší kolegialitě. A tak jsem dala výpověď.

Neměla jsem bezpodmínečně v úmyslu odejít, chtěla jsem se jen prosadit proti té podlosti. Šéf mi zavolal a zeptal se, jestli bych pro něj neměla čas ve čtvrtek večer. Pozval mě k sobě domů.

Koupila jsem pro jeho ženu kytici růží a připravovala jsem se na to, že na mě buď bude řvát, nebo že tu záležitost srovná nějak familiárně.

Šla jsem k němu poprvé. Obýval polovinu rodinného dvojdomku na jižním okraji města. U zahradních vrátek byl instalován domácí telefon, což mi připadalo zvláštní, protože to k domu bylo jen pár kroků.

Šéf přišel otevřít. Uvítal mě naznačením polibku ruky a řekl mi „děťátko“. Tím hloupým oslovením se mi ulevilo. Dnes křičet nebude.

Představil mě své ženě, upracované, zaražené osobě v zástěrových šatech. Byla bych ji považovala za služku.

K večeri bylo vepřové filé s chřestem, k tomu bílé bordeauxské a jako moučník dort. Hovořil o právě zjištěném útěku jednoho primáře do Bavorska. Pak mi vyprávěl o jednom skandálu v americkém odborném časopise. Nějaký šarlatán ten úctyhodný, renomovaný časopis tahal za nos obratně vymyšlenými zprávami. Starý o tom vykládal velmi pobaveně a s radostí líčil všechny podrobnosti. Jeho žena mluvila málo. Obdivovala ho. Vyzvala mě, abych si prohlédla sousední pokoj, mužovu knihovnu. Manžel že čte veškerou odbornou literaturu, ve všech řečech. Skutečně řekla: Čte ve všech řečech, anglicky a všecko.

Manžel jí řekl, ať sklapne, a ona zmlkla, aniž by se zlobila. Pak ji poslal pryč. Ať odnese nádobí a udělá pro něj a pro mě kávu. Rozhovořil se o mé výpovědi. Zůstával vlídný a mluvil ke mně tím děťátkovým tónem, ale nepřipouštěl o svém názoru pochyb. Imponoval mi. Líbila se mi jeho rozhodnost, jeho spokojenost a robustní stanoviska. Jistě, není to žádný orel a možná je i prostoduchý, ale vyzařuje z něho vyrovnanost. Záviděla jsem mu. Ale věděla jsem, že do mé závisti je přimíšeno příliš hrdosti, než aby se mě to opravdu nějak dotýkalo.

Řekl mi, že nic nepodnikne. Že jsem reagovala hystericky. Chci-li odejít, tak prosím, tomu kolegovi prokážu jen laskavost. Možná, že to byl jeho úmysl, třeba chce moje místo pro nějakého svého známého.

Bylo příjemné ho poslouchat. Byl by z něho dobrý dědeček. Slíbila jsem mu, že výpověď stáhnou zpět.

Za nějakou dobu si k nám přisedla jeho paní. Stále ještě měla na sobě ty zástěrové šaty. Vykládala, že mají zřídka-kdy návštěvu. Děti a mnoho přátel z mládí žijí v západním Německu. Ona že vlastně má jen svého muže. Dívala se na něj s obdivem a devótně. Něco zahučel a oprášil si z vesty cigaretový popel. Když jsem odcházela, prosila, ať zase brzo přijdu. Pak se podívala na manžela a řekla: Viď, miláčku?

Stál zešíroka a sebevědomě ve dveřích a usmál se na ni. Pak zavřel oči a řekl: Jsme už staří, maminko.

Byl to něžný a hrozně komický výjev, jak můj šéf v obleku z jehličkově vzorkované látky, se stříbřitou kravatou a napolo vyhaslým doutníkem v ruce, tu vybledlou hospodyňku vedle sebe oslovuje „maminko“.

S Henrym jsem se scházela pravidelně, dvakrát nebo třikrát týdně. Většinou ke mně chodil na večeri. Vycházeli jsme zřídka. Byla jsem unavená a nechtěla odcházet z bytu. Po dovolené mě práce víc namáhá. Je pro mě těžké se přeorientovat. I první dva týdny dovolené mě obdobně znervózňují. Nesnáším, když se přeruší navyklý rytmus. Snad si ani nemám dovolenou brát. V minulém století to

také nebylo běžné. Odpočinek je to pro mě v každém případě jen podmíněný.

Víkendy trávím většinou sama. Tak jsem to s Henrym dohodla. Potřebuji ty dva dny pro sebe, abych mohla marnit čas bez nějakých ohledů. Beztak mám dost často nedělní službu. A Henry každé dva tři týdny navštěvuje svou ženu a děti. Ať nemá pocit, že se musí dělit mezi ně a mě.

Jeho žena žije v Drážďanech. Je chemičkou na Technické univerzitě. Několik let po studiích se Henry vrátil do Berlína. Zpočátku doufal, že tu pro manželku najde místo. Po dvou letech si oba zvykli na to, že žijí odděleně. Ona má přítele, který u ní žije, a všichni akceptují nynější stav. Na rozvod nemyslí nikdo. Jak Henry řekl, ještě o tom nikdy nemluvili. Patrně si oba už nikoho nechtějí podruhé vzít a kvůli dětem udržují jakési přátelství. Mně se jejich postoj zamlouvá. Nač unavovat stát věci, do které nikomu nic není. Můj rozvod byl neradostný ažaž. Co poskytuje nějaké instanci právo prozkoumávat soukromý život dvou lidí. Za stolem seděli tři muži a jedna žena. Jejich otázky jsem pociťovala jako nedůstojné. Úřední natahovači na skřípec bez pocitu studu. Můj muž a já jsme už spolu nechtěli žít, to bylo všecko. Po několikanásobných napomínáních jsme před nimi stáli bezmocně jako drobní zlodějíčkové. Podařilo se jim vyvolat ve mně vědomí viny.

Už i uzavření manželství byla trapná fraška. Neznámá, zpcená žena v kostýmu, výzvy, závazky, slova o záchraku lásky jako hesla na baličím papíru. Koneckonců smlouva, podpisy, majetkové prohlášení, transfer. Ze samých rozpaků jsem se tenkrát rozesmála. Na svatební fotografii se už dnes nepoznávám. Bledý, nezralý obličej vedle pubertálně působícího mladíka, kolem dokola spokojeně zářící příbuzní, jejichž radostná úleva ještě dnes z té fotografie přímo duní jako rána. Dvě bezmocné bytosti, zaměnitelně včetně rozestavění i držení hlavy. Až mnohem později, při prohlížení jiných svatebních fotografií, jsem za vystrašenými tvářemi odhalila anarchisty. Jsou to bezradní, zastrašení revolucionáři, ale v očích, nedá se to přehlédnout, jim prokmi-

tává něco ze štěstí i naděje vši anarchie. Chtějí pryč z těch tísnivých okolností, které se na fotografii tak pyšně kolem nich tyčí, uprchnout, chtějí je zničit, zlepšit. A jediná pro ně myslitelná alternativa je bez záchrany zase zaplétá do starých nesnesitelností. Den revolty je zároveň jejím koncem. Pokořování, ty vnučené insignie porážky se ještě lehkomyšlně přehlížejí: smlouva, podpis, skupinové foto. Vítejte v lůně našich včerejšků, u nás doma v nevinném rdousivém objetí. A bude to tak, jak to bylo: v pořádku.

O prvním srpnovém víkendu jsem vyvolávala nashromážděné filmy a dělala zvětšeniny. Dělala jsem to s chutí, ale práce s tím je pokaždé tolik, že to podnikám většinou jen dvakrát do roka. Z kuchyně a sprchy se stane temná komora. Jím v restauraci. Tentokrát jsem měla k vyvolávání skoro třicet filmů. Jednou jich bylo třiasedmdesát a mohla jsem se s tím ve dne v noci.

Misky s vývojkou a ustalovačem stojí na kuchyňském stole. Na sporáku je zvětšovač upevněný svěraky. Hotové snímky nosím v kbelíku do sprchové vany, kde se propírají.

Záběry pocházely skoro všechny z Marky, tři filmy byly od průlivu. Matka se mě jednou ptala, proč fotografuji jen krajinky, stromy, cesty, kameny, rozpadlé domy, neživé dřevo. Její otázka mě tehdy přivedla do rozpaků. Nevěděla jsem to, nedovedla jsem jí odpovědět. Předtím jsem si neuvědomila, že nikdy nefotografuji osoby. Když jsem o tom hloubala, sotva jsem si to sama dokázala vysvětlit. Myslím, že fotografovat lidi je pro mě indiskrétní zásah do cizího života. Představa, že by bylo možné někoho na fotografii zvěčnit, je beztak nesmysl. Kdesi jsem četla, že existují přírodní národy, které se odmítají dát vyfotografovat z náboženských důvodů. (Pamatuji si to, protože mě zmátlo, že se se svým postojem shledávám v náboženské motivaci. Byla jsem udivená, protože jsem už dřív u některých náboženství objevila vlastní postoje. Přitom otázky víry a transcendentna u mne nikdy nehrály žádnou roli. Nikdy se u mne nevyskytly pohnutky se k tomu nějak zachovat či jen o tom uvažovat. Jako dítě mě to nějakou dobu zaměstnávalo. Později už ne.)

Vadí mi nepřírozené postoje lidí na fotografiích. Stromy zůstávají samy sebou, nepokoušejí se nalhávat si příznivější podobu. V každém případě mě zajímají právě jen linie, obzory, řazení, prosté danosti přírody a toho, co příroda opět přijala.

Ostatně je to jen zábava, zabývám se tím příležitostně. Celé týdny neudělám ani snímek a nic nepostrádám.

Přestože dělám zvětšeniny jen z mála negativů, mám teď už pět přihrádek ve skříni napěchovaných fotografiemi. Nic s nimi nezamýšlím. Nechci je vystavovat a ani je nikomu neukazuji. Jaký to všechno vlastně má smysl, nevím. Takové otázky si nekladu. Nedokázala bych na ně odpovědět. Bojím se, že takové otázky by uvedly v pochybnost mě samu. Úvahy toho druhu mě nechávají lhostejnou. Víím, že se tomu mnoho lidí diví a nechtějí mi věřit, ale je to tak. Jsem spokojená s tím, jak to je. Nic mě nepudí prozkoumávat nějaké hádanky života. Výčitka, že žiju nevědomě, jako zvíře – myslím, že to byl jeden spolužák, kdo mi to řekl –, se mě nedotýká. Pouze se nehodím pro kterýkoli druh mystiky. A každá úvaha, která chce říci něco víc, než je schopna biologie, je pro mě mystická. To já nepotřebuji. Pokládám to za svou silnou vlastnost.

Mám ráda vteřiny v temné komoře, kdy na bělavém papíru ve vývojce se pomalu objevuje obraz. Je to pro mě okamžik stvoření, zplození. Přechody od bílého nic v ještě neurčitelné něco jsou plynulé a překvapující svými stále se měnícími strukturami. Pomalé vznikání určité struktury. Klíčení, které způsobují, řídím, které mohu přerušit. Plození. Chemie vznikajícího života, na němž se podílím. Jinak než u mých dětí, u mých nenarozených dětí. Tam jsem nikdy neměla pocit, že se podílím: že jsem účastna. Snad by to bylo přišlo později, mnohem později. Kdyby se ve mně něco hýbalo. Tak zůstalo u dvou přerušení.

První dítě by bylo přišlo příliš časně. Oba jsme studovali a měli jiné starosti. Druhé jsem nechtěla. Věděla jsem, že s Hinnerem nezůstanu. Spíš jsem to tušila, jako se instinktivně vytuší nebezpečí dlouho před tím, než se dostaví. Ne-

patřili jsme k sobě. Vlastně mezi námi nikdy nebyla žádná roztržka nebo scény. Prostě jsme se k sobě nehodili. A k čemu pak nějaké dítě. Hinner byl vylekaný, když přišel do nemocnice. Předem jsem mu nic neřekla a možná už tenkrát tušil, že se s ním rozejdu. Nic mi nevyčítal. Byl jen zhloubi vyděšený. Bylo mi ho líto, ale to nakonec nebyl důvod pro to, abych měla dítě.

Po obou potratech jsem byla tělesně naprosto vyčerpána. Byla jsem na smrt unavená a jen jsem si přála odpočívat.

Byla jsem zoufalá a byla bych nedokázala říci, proč. Tupá bolest v týlu mi znemožňovala spát víc hodin za sebou. Neměla jsem pocit viny a nic mě k tomu, co ve mně rostlo, nepoutalo, abych snad měla strach z nějaké ztráty. Patrně to zoufalství pramenilo z tělesné slabosti. S dětmi jsem neměla nic společného. Neměla jsem na tom podíl. Jen se to se mnou dalo. Nechtěla jsem je a dostala jsem je proti své vůli. Měla jsem pocit, že on mě používá. Dutina na donošení, kojná jeho embryí. Žádné dítě jsem nechtěla, a on je přesto mohl nechat ve mně vzniknout. Na nic se mě neptal, na mě nezáleželo, já jsem se nepodílela, byla jsem objekt. Zatímco mi šeptal do ucha, sténal, opakovaně mě ubezpečoval o své lásce, rozhodoval o mně, o mém těle, mém dalším životě. Monstrózní zásah, který měl určit celou mou budoucnost, zásah do mé svobody. Spala jsem s ním ráda, v posteli, jak se říká, jsme se dobře shodli. Naší potíží nebyl sex, i když se to Hinner potom k mému překvapení domníval. Když jsem řekla, že bychom se měli rozejít, protože nemáme nic společného, ihned se zeptal, jestli jsem s ním nespokojená jako s mužem. Pokusila jsem se mu to vyložit, ale nepochopil mě. Pak si myslel, že za to mohou jeho nechtuté avantýrky s praktikantkami ze zdravotní školy. Všechny naše problémy u něho ústily do pohlavních vztahů. Obava, že selže jako muž, v tom tkvěl jeho strach, který ho ohlušoval pro naše skutečné těžkosti. Jeho reakce byla zřejmě obvyklá mužská reakce. Produkt staleté mužské společnosti: ztráta lidskosti v důsledku panování. Panová-

ni, které se na pohlaví dívá jako na primárně rozhodující a dominující, mu nutně přisuzuje nadměrný význam. V myšlení i ve fantazii, v hovorech i vtipech mužů si nárok na primát činí sex. Téma číslo jedna, tíživé, tísnivé, všemocné. Osvobození, které vede až k odpírání, k impotenci, doména mužů, volný prostor, oddech od tíživých povinností. To pak je přítomnost žen nepatřičná, zrada, rušivý faktor pánských večírků. Na druhé straně koketování právě s tou zradou, aby se pro muže vyznačil volný prostor, svoboda, jako pečlivě strážný poklad, o němž se referuje s pýchou, skrytě, s nadšením, oslizle. Musí zůstat ve skrytu, aby ho pánové nepozbyli, ale musí se o něm vyprávět, aby mohli figurovat jako jeho majitelé. Jinak jsem si Hinnerovu reakci nedovedla vysvětlit. Bránil to, co považoval za ohrožené.

Ženy, myslím, berou sex lehčeji, s menší námahou. Přírozeněji, protože jejich pohlaví je také pracovní nástroj. Rodit je práce. To zabraňuje jak oslavným hlediskům, tak úzkostným představám. Postoj, který je pro muže zrovna tak znepokojivý, protože to mate normu, jejich normu, to, co je pro ně normální. A tak proti tomu postojí táhnou do boje a trestají ho: Aby udrželi rituál své víry, svých sexuálních představ bez pohromy a uhájili ho jako jedině platný, zatracují to, co se jim nepoddává, co se nepodřizuje jim a jejich fantaziím, jako frigidní. Nezbytný rituál. Exorcismus strachu. Zajatci světa svých představ.

Hinnerovy útoky se mě nedotýkaly. A na soucit s ním mi nestačily síly. S jeho dítětem jsem neměla nic společného. Dostala jsem ho tak nezúčastněně, jak ho ze mě odstranili. Ležela jsem na lůžku, na jakési židli, nohy přikurtované, ohanbí oholené, vyholené, injekce, omámení, lehká bolest z kanoucí kapaliny. Pak otupělost, přes kterou do mého vědomí proplovávají jednotlivá, nesouvislá slova. Marný pokus dosáhnout sebe samu. Neustále slyším své jméno, prosebně, naléhavě, úzkostně. Potopila jsem se pod své vědomí, pod sebe samu. Zpěčuji se opustit ty mlhy, ve kterých jsem ukrytá, které mě chrání. Mám strach, že vypadnu

z bezpečí své malátnosti, že budu muset přijmout nějaké tělo za svoje, uvědomit si své násilně roztažené nohy, upevněné, v popruzích, s temnými otisky činnosti těch kolem. Mezi mýma nohama jejich hlasy, tiché chřestění operačních nástrojů, a zas jeho dýchání, jeho šepot, jeho zapřísahání. Za zavřenými víčky obrovské třpytící se slunce, které se ke mně přibližuje. Chci být sama, už jen sama. Nechte mě, nechci, už nechci. Šeptám. Mluvit je namáhavé. Jazyk mám jako zátku, něco, co škrtí, nutí na zvracení. Nedokážu cokoli domyslet, dovést do konce. Pak se objeví lesy, chladné, zatažené nebe, cesta vedoucí k můstku, rozpukaným zbytkům. Zalézám do trávy, pod stromy. Cítím škrábání větví, chlad pudy, vlhké listí.

Ne, ta, kterou natáhli na postel, na židli, jsem nebyla já, to nejsem já. S tím nemám nic společného.

Mokré obrázky se nalepují na sebe. Nejsem nespokojená. Dřívější naděje v nečekanou dokonalost snímků, v překvapivý pohled techniky přístroje, čeho jsem si já při fotografování nevyšmála, se rozplynuly, čím častěji jsem pracovala v temné komoře. Žádné překvapení neexistuje, žádné neočekávané výsledky. Přístroj spolehlivě dodá to, co bylo požadováno, ne víc.

Když jsem sušila fotografie v lisu, ozval se u dveří zvoněk. Paní Rupprechtová, sousedka, stála přede mnou v županu. Pramínky šedivých vlasů jí neuspořádaně visely kolem hlavy. Užasla jsem, jak je má krátké. Nosí jinak drdol a měla jsem za to, že má vlasy až k ramenům.

Omlouvala se, že vyrušuje tak pozdě. Podívala jsem se na hodinky, bylo už po půlnoci. Řekla jsem, že neruší, že ještě mám práci. Prosila mě o prášky. Že má srdeční potíže, nemůže si lehnout, aby jí hned prudce nepíchalo u srdce.

Je to nějaký neklid, víte, řekla.

Nedívala se na mě. Očima rychle přehlížela chodbu, bojácným pohledem jako pes, kterého ztloukli. Uklidňovala jsem ji a řekla, že k ní hned přijdu. Ať nechá otevřené dveře.

Když jsem brala tablety ze zrcadlové skříňky, ucítila jsem, jak jsem unavená. Nastavila jsem obličej pod studenou vodu, osušila ho a šla k ní.

Paní Rupprechtová seděla v křesle. Dala jsem jí tablety a řekla, ať zůstane sedět. Šla jsem do kuchyně, vypláchla jednu sklenici a nechala odtékat vodu. Byt měla čistý, ale ostře to tam páchlo. Patrně od ptáků. Paní Rupprechtová chová hodně ptáků. Má vícero klecí, které visí po stěnách jako obrazové rámy. Když jsem jí přinesla vodu, vzala mě za ruku. Že má v sobě nějaký neklid, řekla znovu, jako před nějakým neštěstím. A děti že už nemá, už jen ty ptáky. Když jsem se jí zeptala, jestli ji to nezatěžuje, starat se o tolik ptáků, podívala se na mě nechápavě.

Už mám jen ty svoje ptáčky, řekla.

Prosila, abych ještě chvílku zůstala. Bála se zůstat sama. Pak vyprávěla o svém muži a synovi, kteří jsou oba už mrtví. Manžel zemřel před dvanácti lety na plicní embólii. Syn se zabil na motorce, bylo mu třiaadvacet. Paní Rupprechtová mi tu historii už jednou vyprávěla, ale poslouchala jsem a nepřerušovala jsem ji. Pak mluvila o tom svém neklidu. Má ho vždycky, než se stane něco zlého. Tak to bylo, když se jí zabil syn a když jí umřel muž, a také při jiných neštěstích. Když má ten neklid, je to zlé. Ví, že se teď něco děje, někde ve světě.

Držela mě za ruku a zavřela oči. Myslela jsem, že usnula. Když jsem chtěla odejít, pokračovala v řeči. Nepochopila jsem hned, že mluví o svém synovi.

Předtím jsem nevěděla, řekla, jak může dítě člověku ublížit.

Hovořila o té nehodě. Po chvíli jsem se zeptala, jestli je jí už líp. Poděkovala a omlouvala se. Pomohla jsem jí do postele, pak jsem šla do svého bytu. Měla jsem hlad, ale kuchyň byla zastavěná fotověcmi. Vypila jsem tedy jen koňak a lehla jsem si.

Druhý den ráno – vstávala jsem pozdě, měla jsem odpolední službu – jsem zazvonila u paní Rupprechtové. Bylo jí už zase dobře, oči měla jasné. Znovu se omlouvala a já jsem jí řekla, ať se přestane pořád omlouvat. Zvala mě na šálek kávy, ale řekla jsem, že nemám čas. Pak vyprávěla o leteckém neštěstí ve Španělsku. Slyšela o tom v rádiu.

V noci tam spadlo letadlo s cestujícími. Zeptala se mě, jestli je možné, že proto měla ten svůj neklid. Řekla jsem jí, že nevím, ale že si to dovedu představit. Smála se sama sobě a řekla: Jsem to ale bláznivá stará ženská, vidte.

Ulevilo se mi, že se cítí dobře, a řekla jsem jí to. Pak jsem se rozloučila.

Během dopoledne jsem usušila zbylé fotografie a uklidila kuchyň i koupelnu. Pak jsem si udělala snídani. Mezitím jsem sjela výtahem pro poštu. Byly tam jen časopisy a účet za telefon. Krátce před dvanáctou jsem vyrazila na kliniku. Při jízdě jsem uvažovala, co s těmi obrázky podniknout. Ráda bych si je pověsila na nějakou dobu v pokoji. Jenže je jich moc. Patrně je prostě zabalím. Pro nějakou pozdější dobu, která nikdy nenastane.

Poslat obrázky domů nemělo cenu. Matka by každou fotografii pozorně prozkoumávala, aby se něco o mně dověděla. Pořád ještě doufala, že se bude moci podílet na mém životě.

Myslela jsem na paní Rupprechtovou, na to, že bych k ní měla zajít častěji. Ten její neklid byla určitě jen samota.

Před klinikou nebylo žádné místo. Musela jsem zajet do postranní ulice, abych mohla zaparkovat.

8

Ve městě teď bylo mnoho turistů. Avšak jakmile obchody zavřely, ulice se vyprázdnily a jako obvykle byly jak po vyměření.

S Henrym jsem se často chodila projít do našeho parku. Dvakrát jsme byli v kině. Dávali americké komedie, kde se především předváděly honičky.auta nezvratně padala do propastí a explodovala. V kině bylo dusno. Odešla jsem během promítání. Ucítila jsem, jak vdechují výpary svých zpeněných sousedů, a to ve mně vyvolalo cosi jako topofobii.

Jednu sobotu dopoledne jsme s Henrym šli nakupovat. Koupili jsme pro něj oblek. Tmavý dvouřadový oblek se

vzorkem rybí kostry a Henry v něm vypadal elegantně. Si ce prohlásil, že si ho nikdy na sebe nevezme, ale koupil ho. Já jsem sháněla užitkovou keramiku a kosmetiku a Henry mě všude trpělivě doprovázel.

Na klinice jsem měla spoustu práce. Protože byla doba dovolených, chodili ke mně do ordinace pacienti navíc. Dvakrát jsem musela vzít pohotovost. Když jsem se vrátila domů, byla jsem příliš unavená, než abych ještě něco mohla dělat. V takových dnech jsem se svým bytem spokojená. Je natolik malý i dostatečně pohodlný, abych prostě všechno mohla pustit z hlavy.

Vadilo mi jen vedro. V horkých letních dnech se v pokoji nahromadí teplo. Večer nechávám při otevřených dveřích dlouho téci sprchu, ale pomáhá to málo. A tak špatně usínám a brzo ráno mě budí hluk z ulice.

Začátkem září mě zavolala do nemocnice matka. Řekla, že se otci nedaří dobře. Když jsem se jí zeptala, mám-li přijet, řekla, kvůli tomu že nevolá. Řekla jsem jí, že si kdykoli mohu vzít den dovolené, jestli se tatínek cítí špatně. Odpověděla, že tak zlé to zas není, to ne. Jen že chtěla zas jednou slyšet můj hlas. Slíbila jsem jí, že k nim brzo zajedu.

Po tom hovoru jsem uvažovala, neměla-li bych jet k rodičům s Henrym. Ale znám matku. Pečovala by o mě a o Henryho tak intenzívně, až by z té návštěvy byly jen rozpaky a nesnáze.

Večer jsem psala otci. Pokoušela jsem se být srdečná. Chtěla jsem mu napsat dlouhý dopis, ale po půlce jedné stránky plné frází už mi nic nenapadlo a omluvila jsem se mu za to. Cestou na poštu jsem dopis roztrhala. Připadal mi vylhaný. Byla bych ráda otci napsala vlídný pozdrav, ale když jsem před sebou viděla prázdný papír, nevěděla jsem, co bych mu měla povědět. Možná vůbec neumím psát dopisy. Umínala jsem si, že se za ním brzy podívám.

Šéf mě pozval, abych k němu a jeho paní přišla na návštěvu. Po služebním pohovoru mě vyzval, abych u něho v místnosti ještě chvilku zůstala. Řekl, ať se znovu posadím, a nabídl mi cigaretu. Pohrával si s brýlemi a vypadal

zaraženě. Myslela jsem, že je na rozpacích proto, že mi musí oznámit nějakou stížnost, a usmála jsem se na něj. Konečně řekl, že by jeho paní těšilo, kdybych se u nich zastavila. Řekl to značně ironicky, což jsem nechápala. Třeba to bylo jen přání jeho paní a on pouze vyřizoval vzkaz.

Poděkovala jsem a on řekl, že to je vlastně všechno. Teď jsme byli na rozpacích oba. Bylo to nesmyslné a k smíchu. Nevěděla jsem, mám-li odejít. Když se šéf sklonil nad svůj psací stůl, vstala jsem.

Díky za pozvání, řekla jsem.

Krátce vzhledl a řekl z vysoka: No, až někdy budete mít čas, jenomže já vím — —

Větu nedokončil.

Když jsem se vracela do ordinace, přemýšlela jsem o něm. Myslím, že se cítí starý a osamělý. Bojí se odmítnutí a zahrabává se proto do práce a samoty. Ale nebyla jsem si tím jistá. Nerozuměla jsem mu. Také jsem nijak netoužila ho poznat zevrubněji. K čemu se mám zaměstnávat jeho problémy, traumaty a strachy. O všelijaké ty propasti a osudy lidí nemám zájem. Na to mám příliš moc co dělat, se sebou, se svou prací. Co mohu, je předepsat tablety a dát injekci. Zbytek není věc medicíny. Nejsem žádný zpovědník, nepodávám útěchu. Dodávat někomu nějak odvahy, to považuji za šílenou opovážlivost nebo neupřímnost. Problémy mám sama. Do jisté míry jen když nad sebou nemám vládu. Když podlehnu náladám. Tak jako tak se skutečné problémy vyřešit nedají. Člověk je s sebou vláčí po celý život, ony jsou život, a člověk jaksi na ně taky umírá. Generace mých prarodičů měla pro to pohotově průpovídky: Podívá-li se člověk nějakému zlu do tváře, přestane být zlem. Já mám jiné zkušenosti. Čeho se člověk bojí, to ho odrovná, proč se tím tedy zabývat. A jiným lidem pomoci se už nedá vůbec. To není cynismus, spíš naopak. Když dělám pokusy na nevyčísitelně nemocném, ponižuji ho na pokusné zvíře. On zemře i beze mne, ale snáz, s menší námahou. Nemusí pak vkládat tolik energie do nesmyslných nadějí. Víím, v našem století se stalo běžnou věcí

diagnostikovat potlačené pudy, odhalovat je a přivádět do vědomí. Považují se za choroby a také se tak léčí. Od té doby se ví, že každý má poraněnou psýchu, narušený vztah k sobě, k svému vlastnímu mikrosvětlu. A od té doby jsou nějak nemocní všichni. Móda; medicína přinášející choroby, smrtící věda. K čemu to pomůže, uvědomovat si potlačené pudy. Potlačování je výsledkem obrany, bráníme se nějakému nebezpečí. Potlačování má pomoci organismu existovat. Živý organismus se pokouší přežít tím, že různé věci, které by ho mohly zničit, nevnímá. Hojivý, přirozený mechanismus. Nač tyhle mrtvoly vyhrabávat, beztak se s nimi nedá žít. Ostatně celá civilizace je samé potlačování. Soužití lidí bylo možné dosáhnout jen tím, že se určité pocity a pudy potlačily. Teprve takové lidstvo, které ve svém úhrnu potřebuje či spíše: by potřebovalo psychiatra, bylo schopné žít ve společenství. Toto potlačování vyústilo v to, čemu říkáme civilizovaný člověk.

Soužití individuí zjevně vyžaduje, aby právě tato individua v sobě měla pár mříží. Temné žaláře našich duší, do kterých zavíráme to, co ohrožuje tenkou slupku našeho lidství. Denně potlačuji příval událostí a pocitů, které mě pokorují a zraňují. Bez těch potlačování bych nebyla schopná vstát ráno z postele. Mříže dělicí nás od chaosu. Slabá trhlina v naší jemné kůži a už teče krev. Při pohledu na odhalené, bijící srdce se většině lidí udělá špatně. Prostý, značně mechanicky pracující dutý sval způsobuje, že divák zápasí s dechem, vyvstává na něm pot, zvrací, omdlévá. Tatáž hrouda masa a krve, která předtím – diskrétně skrývá pod lidštěji vyhlížejícím povrchem, přikrytá hladkými vrstvami tuku a vše zkonejšující epidermis – zaujala tak vysoké postavení v našem vědomí a byla vhodná k tomu, aby ručila za prizma všech našich nejkrásnějších citů. Jak by nás teprve vyděsily zraku zpřístupněné usazeniny na dně naší existence. Nač vyzvedávat to, co nás zatěžuje, ohrožuje, vyvolává bezmocnost. Radioaktivní odpad individua, který zůstává nekonečně účinný, jehož téměř neslyšitelné dunění nám nahání strach a s nímž dokážeme žít jen

tak, že ho uložíme do rakve, zavřeme, spustíme až dolů do našich nejhlubších hlubin.

Zařídili jsme se na povrchu. Omezení, k němuž velí rozum a civilizace.

(Jedna kolegyně referovala o případu duše zabloudilé v houštinách svého vnitřního světa. Tomu muži bylo třicet čtyři let, měl relativně stabilní sexuálně ekonomický aparát. V důsledku svého zájmu o psychosociologickou literaturu byl obeznámen s jevy narušeného sexuálního života, které v následující době sám u sebe diagnostikoval. Intenzivní zabývání se vlastní osobou, neustálé vystopovávání a registrování veškerých signálů a hnutí jeho psýchy mu nakonec přineslo nadělení v podobě zveličeného strachu z kastrace. Ten se jeví o to méně vyléčitelný, čím víc ten muž zná příslušnou literaturu a proti lékařové terapii staví svou sebeanalýzu, kterou si sám sesmolil. Žertky z kliniky.

Jiná oblíbená historka: Na univerzitní klinice prý jeden kolega pacientovi s narušenou potencí na jeho úpěnlivé prosby pouze prohlásil: Můj bože, buďte rád, že to už máte z krku!

Lékařské zábavičky. Od té doby, co je znám, už mě tolik nebaví. Rovněž důsledek naší duševní analýzy: když se žert správně rozebere, rychle přestane být zábavný.)

Ostatně je to bezvýznamné. Můj nezáměr o to je ta nejúčinnější ochrana.

Karla mi řekla, že volal Henry. Oznámila mu, že mám noční pohotovost. Ještě prý později zavolá.

Henry byl už týden v Praze. Služební cesta, měl si tam prohlédnout rekonstrukční práce na nějaké historické budově, myslím nějakém divadle. Slíbil, že z Prahy zavolá. Týden uplynul a on se neozval.

Objevil se kolem desáté. Seděla jsem v lékařském pokoji záchranné stanice. Chvilí předtím za mnou přišel jeden kolega z gynekologie. Mluvili jsme o platech. Kolega vyprávěl, že jeho žena a on mají oddělená konta. Příležitostně si od sebe půjčují peníze a vyžadují také přesné vracení. Finance toho druhého jsou tabu, nedotknutelná svátost, sku-

tečná intimní sféra. Obapolné používání pohlavních orgánů je patrně svébytná archaická forma manželství, civilizované soužití dvou lidí zná zjemnělé vzory.

Když přišel Henry, kolega vstal. Představila jsem je. Ani jeden nic neřekl. Mlčky se měřili, potlačené úsměvy, pátravé pohledy ke mně. Ještě před pár lety bych se byla snažila něco říci, nějakou banální poznámku, abych to tíživé mlčení uvolnila. Vždycky jsem pak plácala nějaké hlouposti a měla jsem pak kvůli nim na sebe zlost. Všechno jen proto, abych zabránila tísnivým odmlkám v hovoru. To mám za sebou. Téhle slabosti jsem odvykla. Vychovala jsem se k tomu, že z nepříjemných situací už neutíkám do nezávazných bezvýznamností. Teď to nervózní, šelestivé ticho vychutnávám, ty zřetelně se šířící rozpaky, napětí rostoucí jak lavina. Touhu, aby už bylo po té nenadálé pauze, kterou ukončit je vždy tím nemožnější, oč déle trvá.

Henry se rozhlížel po zasklených skříních, kolega si odkašlal. Pořád ještě stál. Pak řekl cosi o své službě a že nechce rušit. Nadechl se, mrkl na mě a odešel z místnosti. Henry se ptal, kdo to byl. Aníž vyčkal mé odpovědi, řekl, že mu ten člověk je nepříjemný. Nic jsem na to neřekla.

Pak Henry mluvil o Praze. Omlouval se, že nezavolal. Z jeho hotelu se nedalo meziměstsky telefonovat a na poště mu řekli, že musí čekat nejméně dvě hodiny. Zeptal se, jestli chápu, že není schopen vysedávat dvě hodiny někde v Praze na poště. Přijel za mnou přímo z letiště. Nabídla jsem mu, že mu pošlu pro jídlo nebo kávu. Nechtěl nic.

Do půl dvanácté byl na odděleních klid. Dvakrát mě sestra vyvolala ven, zbytek vyřídila sama. Nechtěla mě rušit.

Ležela jsem na pohotovostním lůžku, Henry seděl vedle mě a vyprávěl. Naslouchala jsem spíš jeho hlasu než tomu, co povídal. Potom si ke mně přisunul židli. Začal mi rozpínat blůzu a já jsem řekla, ať toho nechá. Nechápal, proč teď spolu nemůžeme spát. Byl nakvašený. Řekla jsem mu, že u mě nemůže sedět celou noc a aby šel domů. Zůstal však. Druhý den nemusel do práce.

Bylo mi příjemné, že ho mám vedle sebe. Cítila jsem se

uvolněná a chráněná. Zvuky zvenčí sotva doléhaly až ke mně. Jednou jsem dokonce krátce usnula. Henry to nezpozoroval, aspoň nic na to neřekl.

Krátce před půlnocí mě zavolali k jednomu manželům. Žena měla neurotické srdeční potíže. Už řadu dní prý spí jen vsedě. Hovořila jsem s oběma, udělala jsem elektrokardiogram a dala jí uklidňující injekci. Řekla jsem, že tyto případy většinou nemají organickou příčinu, nýbrž mají své kořeny v narušených vztazích k okolí. Vypytaťvala jsem se jí na její práci a jaký vztah má k svému muži. Nedokázala jsem zabránit tomu, aby se žena nerozčilila. Ohradila se proti mým údajným podezřením, řekla, že v práci nemá žádné problémy, že si jí všichni cení. Její manželství že je naprosto intaktní, že manželovu pozornost nepotřebuje získávat předstíranými chorobami. Pokoušela jsem se jí vysvětlit, že podle mého názoru nejsou její srdeční potíže předstírané, nýbrž že jsou následkem duševních poruch. Hekticky zrudla a opáčila, že si zřejmě myslím, že patří k psychiatrovi. Ne, řekla jsem.

Dala jsem jí s sebou prášky, které nepomohou, ale také neuškodí. Řekla, že vyhledá jiného lékaře, a já jsem jí to doporučila. Neměla ke mně důvěru a tak to nemělo smysl. Odešla z místnosti bez pozdravu. Její muž byl unavený. Zdálo se, že z toho sotva co pochopil.

Jestli snad máte pravdu, řekl konečně, bylo by to zlé. Pak jí nedokáže pomoci žádný lékař.

Přikývla jsem. Zvenku se ozval pronikavý ženin hlas. Volala muže. Už jdu, řekl a vstal. Zůstal stát a zamýšleně se na mě díval.

Vaše paní se uzdraví jen vlastní silou. Budete možná ve svém manželství muset něco změnit, my můžeme jen poskytovat pomoc, řekla jsem.

Nevím, sebere-li tolik odvahy, prohlásil. Žena už znovu volala. Podal mi ruku a poděkoval. Pak odešel.

Mezitím začal náš „noční azyl“. Na chodbě služby první pomoci seděli lidé s úrazy a opilci. Někteří čekali na ošetření, jiní na odvoz domů. Ve dvou ordinačních místnostech

leželi bezvládně tři opilí, potřísnění krví. Občas se některý hlasitě ozval a ošetřovatel nebo sestra ho okřikli. Po vyšetření a ošetření budou propuštěni, nebo přijdou do vazby.

V půl jedné nám přivezli k odběru krve tři muže, které policie vysadila z jejich aut. Jeden z nich nám opakovaně vyhrožoval, že o něm ještě uslyšíme. Druhý prudce dýchal ústy, byl strašně rozrušený. Když jsem ho požádala, aby uvolnil paži, zašeptal, že mi dá pět set marek, když mu pomohu. Doslova řekl: jestli to zařídíte. Nahlas jsem mu řekla, ať drží zobák. Muž se podíval na druhou stranu k policistovi, který lhostejně přihlížel. Pak už mlčel. Při odchodu na mě vrhl pohled plný nenávisti.

Rozloučila jsem se s Henrym. Ať jede domů. Nechtěla jsem, aby tu strávil celou noc. Teď bude pro mě spousta práce. Políbili jsme se a já jsem slíbila, že ho vzbudím telefonem.

Nelíbilo se mi, když mě pozoroval při práci. Odvádělo mě to a rušilo. Před dvěma týdny Henry se mnou při službě strávil celou noc. Byl na to zvědavý a požádal mě o to. Vzala jsem tehdy pohotovost v záchrance. Nemusela jsem, na našich odděleních míváme noční službu až dost často. Ale jeden známý mě požádal o záskok a já jsem přislíbila. Tu noc byla rozšířená služba kvůli jedné taneční zábavě. Centrála poslala pohotovost a odvelela tam později i naši záchranku.

Taneční zábava se konala v jedné závodní jídelně. Strážný nám na naše zahoukání otevřel bránu. Vjeli jsme na dvůr a zaparkovali vedle druhé záchranky. Z otevřených oken v prvním poschodí duněla hudba. Několik mladíků se opíralo o okenní parapety a pozorovalo nás. Něco na nás volali. Hudba to přehlušila.

V přízemí zřídili šatnu. Tam také seděli zranění. Vyšetřoval je jeden kolega. Kolem stáli dva policisté a množství mladíků. Zranění působili apaticky. Byli opilí a poulili oči. Většinou to byla povrchová poranění, která se už zajizvovala. Na sepnutí tržných ran svorkami už bylo příliš pozdě. Pozdravila jsem kolegu a zeptala se, co je zapotřebí. Řidiči

dovedli dva mladíky do záchranky k odvozu na kliniku. U jednoho to vypadalo na zlomeninu nosní kosti. Mělo se to zrentgenovat. Druhý měl zřejmě zlomené dva prsty. Ostatním stačily mul a náplast. Práce bylo málo. Druhá záchranka nebyla nutná. Mladíci postávající kolem zvedli zraněné ze židlí a s ne zrovna nejjemnějšími hmaty je odvedli k bráně závodu.

Henry se chtěl ještě podívat nahoru. Vyšli jsme po širokých točitých schodech. Vlevo byl prodejní stánek. Páchlo tam nakysle po rozlitém pivu a teplých párcích. Prodavač, holohlavý, padesátiletý muž, měl na sobě krátké kalhoty a zamazaný rozepnutý pracovní plášť přes nahou horní polovinu těla.

Na protější straně vedly do sálu troje velké dveře. Stoupili jsme si k prvním a dívali se dovnitř. Jeviště střídavě osvětlovala barevná světla. Sál byl ve tmě. Hudba ohlušovala, až to bolelo. Mládež seděla u dlouhých stolů, před sebou láhve s alkoholem. Mezi řadami stolů se potácelo pár postav a chytalo se za ramena sedících. Tři páry se pohybovaly v těsném objetí. Velké zesilovací zařízení bylo nasměrováno na ně. Muselo to tam být k nesnesení.

Když jsem si zvykla na to rozptýlené světlo, uviděla jsem, že tančí jen děvčata. Také u stolů seděla děvčata sama. Žádný z mladíků se o ně nezajímal. Jen tupě dřepěli a popíjeli. U jednoho stolu hulákali čtyři muži něco jako píseň, ale brzo toho nechali. Hudba z reproduktorů přervala všechno.

Když hudebníci udělali přestávku a odešli z jeviště, bylo slyšet změl hlasů, výkřiky, ječení děvčat. Pak zas všechno zaplavila hudba. Teď ji pouštěli z pásku.

Šli jsme pryč. Ucítila jsem, jak mě začíná bolet v pravém spánku.

V předsáli stála zpěvačka s jedním z hudebníků. Žena byla křiklavě nalíčená a měla na sobě trpytivé šaty. Uprostřed jednotvárného džínového oblečení publika působila ztraceně a zvláště jako nějaký exotický motýl.

Líbí se ti naše hudba? zeptala se mě.

Nevím, řekla jsem. Je tak hlučná.
Samé hovadiny, ale oni nic jiného nechtějí, souhlasila se mnou a ukázala hlavou k sálu.
Proč nikdo netancuje? zeptal se Henry.
Nevím, nikdy netancují. Chodí sem jen tak, prohlásila zpěvačka lhostejně.
Tak co tu chtějí? ptal se Henry dál.
Nevím. Nějakou hovadinu, odpověděla s úsměvem. Nabídla nám červené víno, které pila z láhve.
Řekla jsem, že jsem ve službě, a ona přikývla.
Mladíci, kteří předtím stáli okolo zraněných, šli po schodech nahoru. Jeden z nich, bylo mu tak osmnáct, se zastavil u nás.
Něco není v pořádku? zeptal se a ihned si sám odpověděl: Všecko zmáknem.
Samolibě zamrkal a vešel s přáteli do sálu. Procházeli řadami a tu a tam pár lidí poplácali. Jednoho muže, který sklouzl pod stůl, vytáhli a vyvedli ho ven. Na schodech do něho strčili. Opilec svrávoril se schodů, aniž upadl, a přistál u šatny. Ti dva, co ho strčili, se smáli a přešli k nám. Mladík znovu sebevědomě zamrkal a prohlásil: Samá racionální práce.
Pak zas zašli do sálu.
Pořádkový oddíl, vysvětlil nám hudebník, bez nich by to tu vypadalo pestřeji.
Dovedla jsem si to představit.
Že bych toužila zrovna po tomhle, to ne, to teda ne, řekla zpěvačka.
A co byste ráda? zeptala jsem se.
Nevím. Něco jinačího. Nepoznáš tu nikoho kloudného, to je ta bída. Všecko se tu jen ožírá a moji kluci, ti si chtějí jen obstarat něco do postele.
Hudebník zaprotestoval.
Je to pravda, přerušila ho, vždyť kdo sem taky chodí.
Muselo jí být tolik jako mně. To množství líčidla ji dělalo starší.
Nemůžeš si nikdy kloudně promluvit, chápej, řekla mi.

Šli jsme po schodech dolů. U naší záchranky stáli oba policisté a hovořili s řidičem.

Henry se jich zeptal: Na co čekají ti tam nahoře? Přijdou a čekají.

Ale co, řekl jeden z policistů, ti chtějí jen chlastat.

Chlastat a dělat kravál, potvrdil druhý.

Pak se oba zasmáli.

Ne, odporoval Henry, oni čekají, že se něco stane. Doufají, že se něco bude dít. Něco; možná jejich život.

Policisté se na sebe podívali. Výmluvně mlčeli. Když jsme nasedali do vozu, jeden se zeptal Henryho: Vy jste lékař?

Ano, odpověděla jsem a Henry zároveň řekl: Ne.

Tak jak je to? zeptal se policista.

On je můj muž, řekla jsem.

Policista kývl. Pak se obrátil ke mně a řekl: Váš muž s vámi nesmí jezdit v záchrance, víte to.

Nikdo na to nic neřekl. Vyjeli jsme.

Zbytek noci strávil Henry se mnou v ordinaci. Museli jsme vyjet ještě dvakrát. Henry jel pokaždé se mnou. Myslím, že byl jaksi zklamaný. Příliš vzrušující moje práce není.

V každém případě jsem už nechtěla, aby ještě někdy byl se mnou při službě. Proto jsem ho žádala, aby šel. Stála jsem před klinikou a dívala se za jeho autem. Bylo zima a mrazilo mě. Nebe bylo bez mraků a lhostejně předvádělo nádheru svých hvězd. Krev mi bušila v hlavě. To je z únavy. Zhluboka jsem se nadýchávala. Pak jsem šla dovnitř.

9

V půli října jsem jela do G. Měla jsem dva volné dny a nechtělo se mi je strávit v Berlíně.

Cesta byla překvapení i pro mě samu. Den předtím, ve středu, jsem zatelefonovala do jediného hotelu v G. a dostala ještě pokoj na jednu noc.

Proč jsem chtěla zajet do G., to nedokážu říci. Prožila

jsem tam dětství. Když mi bylo čtrnáct, rodiče se přestěhovali. Od té doby jsem v tom městě nikdy nebyla.

Zavolala jsem Henrymu do podniku a řekla mu, že si беру dva dny dovolené. Zeptal se, jestli může jet se mnou. Řekla jsem, že to pro mě bude něco jako cesta do minulosti, že by se nudil. Za dvě hodiny jsem zavolala znovu a řekla, že bych měla radost, kdyby se mnou jel. Smál se mi a ptal se, mám-li snad strach, že probudím strašidla minulosti, či co že mě přivedlo ke změně názoru. Řekla jsem, že jsem předtím všechno neuvážila a že k té cestě do G. vlastně nemám pořádný důvod. A mám-li z něčeho strach, pak jen z toho, že se budu celé dva dny nudit v hnízdě, se kterým nemám vůbec nic společného. Radil mi, ať jedu do nějakého jiného města, jen ne do G. Říkal cosi o neuváženém návratu do překonaného někdejška a že mi to nepomůže. Řekla jsem, že se jen chci na to město podívat, překontrolovat si vzpomínky, nic víc.

Domluvili jsme se, že se sejdem u snídaně.

Druhý den ráno kolem deváté jsme vyjeli. Jeli jsme Henryho vozem. Cestou nadhodil, ať něco vyprávím o G., o svém dětství. Popisovala jsem město, náš dům. Vyprávěla jsem o rodičích a sestře, hovořila jsem o škole, naší malé třídě, o přátelstvích, lásce a nekonečných tajnostech.

Henry i já jsme se během jízdy hodně nasmáli a můj náhlý nápad navštívit své domovské město mi teď už nepřipadal podivný nebo že potřebuje vysvětlení jako ještě před pár hodinami.

Když jsme dojeli do G. a projížděli městem, cítila jsem, jak ve mně vzrůstá tíseň. Abych ji setřásla, hodně jsem mluvila. Říkala jsem Henrymu, jak musí jet, aby se dostal k hotelu. Protože jsem se rozpomínala jen nepřesně, trvalo to nějakou dobu, než jsme ke „Zlaté kotvě“ dorazili.

U recepcce jsme museli čekat, než se konečně objevilo děvče z kuchyně. Byla tlustá a nedůvěřivá a odpovídala jednoslabičně. Pro Henryho jsme dostali také ještě jeden pokoj, žádný dvoulůžkový nebyl volný.

Zatímco jsme vyplňovali přihlášku, pronikavě si nás pro-

hlížela. Pak nám dala klíče a ukázala na vývěsku, kdy se podávají jídla. Pročetla si naše přihlášky. Potom sáhla po tlusté knize a zapsala do ní naše jména a adresy.

Byla jsem už na cestě ke schodišti, když mě napadlo zeptat se jí na ostatní hosty. Nerozuměla mi a musela jsem jí vysvětlit, proč se ptám. Pak řekla: Služební cesty a tak. Lidi jako vy.

Požádala jsem ji, abych se směla podívat do knihy hostů. Udiveně na mě pohlédla, knihu sklapla a strčila ji do přihrádky. Obě ruce položila na pult, červené, popraskané ruce, které knihu hostů pro mě zapečetily s konečnou platností, a lhostejně se na mě dívala. Do kuchyně zmizí, až já odejdu do svého pokoje.

Henry se mě ptal, co jsem po ní chtěla. Zasmála jsem se a řekla, že jsem si zčistajasna položila otázku, kdo kromě nás má ještě důvod jet do G. a přespat tu, v tomhle malém, bezvýznamném hnízdě. A že mě napadlo, že to možná jsou moji spolužáci. Jinak jsem pro nikoho neviděla důvod sem jet. Na okamžik jsem si byla jistá, že ve všech pokojích „Zlaté kotvy“ bydlí spolužáci, kteří se sem vrátili, aby jako já pár dní chodili po vzpomínkách.

Byla to ode mne hloupost, řekla jsem, vím to, ale přece jen by to byla legrace.

Odpoledne jsme se procházeli po městečku. Všechno bylo malé, mnohem menší, než jak jsem to měla ve vzpomínkách. A přece se mi všechno zdálo beze změny. Dokonce vybledlé písmo nad krámem s potravinami proti staré škole stále odolávalo příkořím počasí a chodu dějin: Koloniální zboží, Jižní ovoce, Import.

Chodila jsem po městě jakoby chráněna maskou neviditelnosti. Viděla jsem a poznávala, ale mě nepoznával nikdo. Přes pětadvacet let jsem nebyla v G. Všecko se zdálo nezměněné, a já jsem věděla, že všechno bylo jinak, muselo být jinačí. Jenže já si těch změn nevšímnu. Pro mě zůstane G. městem dvanáctiletého děvčete, naplněným nadějemi a hrůzami dítěte, s nímž jsem se ve zvláštním odstupu cítila svázaná.

Protože se nám nechtělo jít na oběd, koupila jsem v pekařství na náměstí koláče. Za pultem stála mladá plavovlasá žena a vlídně se ptala, co si přeji. Viděla jsem, že udělali nové regály, ale stěny byly pořád ještě vykachlíkované jako v nějakém řeznictví. Vpravo vedly dveře do pekárny. Byly otevřené jako kdysi. Za druhými dveřmi se skleněnou tabulkou a bílými záclonkami býval byt pekaře Wirsinga. Paní Wirsingová tenkrát občas nakoukla přes záclonku do prodejny. Když bylo moc zákazníků nebo objevila-li se nějaká známá, vyšla ven a sama obsluhovala.

Plavovlasá prodavačka obratnými a rychlými pohyby balila koláče do papíru. Zeptala jsem se jí, jestli tu je vedoucí a je-li možné s ní mluvit.

Okamžik, řekla a zaklepala na sklo okénka se záclonkou. Dveře se otevřely a prodavačka něco říkala, co jsem nezaslechla. Pak se ve dveřích ukázala padesátiletá kyprá žena. Měla tmavočerveně nabarvené vlasy s jednou stříbrnou kadeří. Na sobě měla kuchyňskou zástěru. Když došla ke mně, sešpulila tázavě rty.

Prosím, řekla.

Neodpovídala jsem. Zůstala stát přede mnou, rty pořád stejně sešpulené.

Máte nějaké přání?

Zavrtěla jsem hlavou: Promiňte prosím, spletla jsem se.

Zaplatila jsem, vzala balíček s koláči a vyšli jsme. Nová vedoucí a prodavačka se dívaly za námi.

Nech toho, řekl Henry mírně, když jsme se octli venku.

Dřív, řekla jsem, jsme od paní Wirsingové dostávali odřezky od koláčů. Za deset feníků obrovský sáček odřezků. Cpali jsme se tím každé odpoledne.

Henry chlácholivě přikývl.

Až do večera jsme chodili po městě křížem krážem. Šli jsme na Mlýnský kopec a ke starému mlýnu. Ukazovala jsem mu turistické pamětihodnosti G., zámek Luisenstein a Schillerovu světnici. Šli jsme také do Bismarckovy zahrady, která leží před městem, rozlehlého parku s vodotrysky a malou zoologickou zahradou. Byly tam teď srnky, divoká

koza a papoušci. Klec, ve které tenkrát seděla sněžná sova, byla prázdná. Divila jsem se, jak málo zvířat tu je. Ve vzpomínkách jsem měla hnědé medvědy, osly, vlky. Musela jsem se mýlit. Nebylo tu pro ně místo. Ani tenkrát se tu nemohli vyskytovat.

Henrymu se zahrada líbila. Ptal se, jestli bych také neměla chuť pracovat tu jako zahradnice nebo ošetrovatelka zvířat.

Ve městě, před papírnickým, šla proti nám žena a vedla za ruku dítě. Okamžitě jsem ji poznala. Byla to Lucie Brehmová. Chtěla jsem ji oslovit. Henry si toho všiml a chytil mě za ruku. Nech toho, řekl tiše a důrazně. Měl pravdu, byl z nás ten rozumnější. Byl to ode mne neuvážený impuls.

Lucie Brehmová, či jak se teď může jmenovat, si mého pohledu určitě povšimla. Podívala se na mě a já jsem se na ni usmála. Dívala se na mě bez hnutí. Byla hezčí než dřív. Hloupý, buclatý dětský obličej dostal mírné, rovnoměrné obrysy. Oči se dívaly bezmocně jako dřív, ale co nám tenkrát připadalo jako prolhanost a podlézavost, mělo dnes třept jakéhosi všeobsáhavého porozumění.

Můj úsměv ji zarazil. Dívala se na mě přemítavě. Pak se odvrátila, prošla kolem mě, dítě táhla za sebou.

Vyprávěla jsem o ní Henrymu. Lucie seděla dvě lavice přede mnou. Nebyla ve třídě oblíbená. Vlastně pro to nebyl žádný důvod a ona se znova a znova pokoušela se s nějakým děvčetem spřátelit. Nedařilo se jí to, prostě jsme ji neuznávali. Něco nám na ní vadilo. Nevím, co to bylo, a ani tenkrát jsem to nevěděla. Ve třídě bylo nepsaným zákonem nepřátelit se s ní. Nikdy bych se nebyla odvážila ten zákon přestoupit a určitě jsem to také nechtěla. Jako jediná z nás neměla tělocvičný úbor. Cvičila ve svých růžových spodních kalhotkách. Jednou, když visela na hrazdě, jedna holka jí ty růžové kalhotky bleskurychle stáhla a Lucie se hanbou a hrůzou pustila a žuchla sebou na žíněnku. Ohromně jsme se bavily a také tělocvikář se smál. Bylo nám hrozně k smíchu, jak se pokoušela se zas zmocnit kal-

hotek, které ležely jen pár kroků od zíněnky. Lucie nechtěla vstát, aby se úplně neobnažila, jednu ruku měla přitisknutou na stažená stehna a druhou se snažila ulovit kalhotky. Žádná z nás jí nepomohla. Nakonec přišel pan Ebert, náš tělocvikář, a zdvihl kalhotky dvěma prsty. Držel je Lucii nad hlavou. Pokoušela se na ně dosáhnout, ale nešlo to, aniž by vstala. Pak pan Ebert kalhotky pustil a Lucie se spěšně oblékla. Vůbec neplakala a to mě udivilo. Ani se nezlobila. Dívala se po nás stydlivě a pokorně, pořád ještě žebrale o naši lásku. Tvrdilo se, jaká je patolízalka, a žádná z nás s ní nechtěla nic mít.

Pana Eberta jsme se báli všichni. I ti nejzdatnější v tělocviku z naší třídy z něho měli strach. Byli jeho miláčky a on se nemilosrdně mstil, když ho miláčky zklamali. Jeho oblíbené nadávky byly „ty blumo čvachtavá neutrkaná“ a „ty pytlíku zastříkaný“, výrazy, které pomalu a s požitkem protahoval, zatímco žáci takto oslovení nešťastně viseli na hrazdové tyči nebo mezi žerděmi bradel. My ostatní jsme se smáli. Smáli jsme se tím hlasitěji a s nadšením o to větším, čím nevyhnutelněji se k nám blížil osudný rozkaz jít k náradí. Hrozící nebezpečí, že budeme zesměšněni, nás ochromovalo a nebyli jsme schopni zvládnout ani ty nejjednodušší cviky. Očekávaný kousavý učitelův výsměch na nás ležel jako olovená zátěž, ještě než se zpocené ruce chopily žerdě, tyče, lana. Poznámky pana Eberta se po nás řinuly jako lepkavá, všechno zašpiňující hmota, až jsme byli dočista ztuhlí a jako bez života. To, že nás jeho poznámky měly ranit hlouběji než jen v naší sportovní ctižádosti – „blumy čvachtavé neutrkané“ byla výhradně děvčata, „pytlíci zastříkaní“ platilo chlapcům –, jsme pochopili až později. Pochopila jsem já až později.

Už nevím, jak se jmenoval tělocvikář na střední škole. V mé vzpomínce je to pan Ebert, ale vím, že se mýlím. Musel to být jiný učitel, jiná škola a jiné město. Všechno bylo jinak, a přesto se toho změnilo málo. Nový pan Ebert si potrpěl na předcvičování. Tři čtyři nejhezčí a nejvyvinutější děvčata musela neustále dělat přemety na hrazdě nebo

nějaké gymnastické cviky. S hlavami zbrunátnělými děvčata znovu a znovu předcvičovala před jeho zálibnými pohledy, zatímco zbytek třídy, naštěstí jsem k němu patřila, k těm žákyním s opožděným vývojem, sledoval tělocvikářovu hru se spolužačkami s tichým pochichtáváním. Litovaly jsme je a zároveň jsme jim záviděly. Zažila jsem hodiny tělocviků, které jsem jen proseděla na lavičce a přitom se dívala, jak nový pan Ebert blahovolně dává pokyny svým vyvolenkyním a stále znova je nutí, aby před ním skákaly a dělaly všelijaké výkruty, přičemž jim hojně poskytoval dopomoc, jak se jmenuje to úředně posvěcené osahávání dívčích těl.

Ještě léta po vchození školy jsem se cítila zatížená tím, že nejsem sportovní, že jsem nemotorná, „bluma čvachtavá neutrkaná“. A když jsem se s tím konečně dokázala svěřit, vycházelo váhavě a opatrně najevo i z ostatních, že mají obdobné vzpomínky. Všichni měli svého pana Eberta, všichni ještě léta po škole cítili ten pevný a bolestivý hmat, ty sžíravé poznámky. Myslím si teď, že moji generaci srazili na zíněnku tak účinně, že to ještě teď cítíme ve všech údech (i v té blumě čvachtavé neutrkané i v tom pytlíku zastříkaném). Nějak nás to posilování těla důkladně poničilo.

Samozřejmě to je u mne přehnané, subjektivně vyhoceiné, vratké. Přepjatý, soukromý názor, bez dostatečné znalosti skutečných problémů, obtíží, důsledků. Samozřejmě mi chybí nadhled, abych ty zážitky dokázala správně zhodnotit. Chybí mi nadhled, protože stále ještě ležím na zíněnce.

Henry mi pozorně naslouchal. Znovu pak s úsměvem řekl: Nech toho už konečně.

Večer jsme chtěli jít do kina, abychom nemuseli vysedávat v hotelové restauraci nebo ve svých pokojích. Předtím jsme se najedli v jedné pivnici, „U černého lva“. Měli jen gulášovou polévku, každý jsme si dali přinést hlubokou mísu s třemi porcemi a talíř chleba. Měli jsme hlad a nechtělo se nám zpátky do hotelu. Jiné restaurace v G. nebyly, nebo už měly zavřeno. Polévka chutnala vodově a jedli jsme

k ní hodně chleba. Domorodci tiše popíjeli svoje pivo a pozorovali nás. Byli tam starší muži a muži v mém věku. Nikoho jsem neznala.

U pokladny kina jsme museli čekat. Pokladní nám vysvětlila, že se bude promítat, jen když se sejde aspoň pět návštěvníků. Před kinem stáli dva výrostci. Čekali jsme ve foyer a kouřili.

Pět minut po osmé přišli oba chlapci s dvěma děvčaty a chtěli čtyři listky. Pokladní mrzutě sáhla po kotouči se vstupenkami. Jedno z děvčat řeklo, že se jí do kina nechce, a vyběhlo ven. Její přítelkyně šla za ní. Pak se jeden z chlapců za nimi rozběhl a obě je přivedl zpátky. Vlasy jedné dívky si navinul na prst a tak jí táhl za sebou. Před pokladnou ji pustil. Dívky teď už na film jít chtěly, jenže nechtěly za sebe zaplatit. Dožadovaly se, aby jim vstupenky koupili chlapci. Ti se zdráhali; teprve když pokladní na ně vztekla vyjela, vytasily se dívky s penězi.

V kině se nic nezměnilo. Stále stejné řady sklápěcích křesel s vybledlým červeným potahem a stěny natřené olivovou zelení.

Promítač začal pouštět film, ještě když jsme stáli u pokladny. V sále bylo zapnuté světlo. Byl to španělský film o dělníkovi, kterého propustí jeho šéf a on se stěhuje s rodinou na venkov. Bylo tam mnoho pěkných krajinných záběrů. Nudili jsme se a šli pryč. Ani výrostci s děvčaty se už nedívali, seděli v těsném objetí a líbali se.

Dveře ve foyer byly zamčené. Museli jsme dojít pro pokladní, aby nás pustila ven. Byla dotčená, když nám otvírala dveře, a dívala se na nás nevraživě. Kdybychom byli nepřišli, už by byla měla volno. Cítila se podvedená.

I hotel už byl zamčený. Noční zvonek přivolal invalidního vrátného, který nás vpustil dovnitř a dal nám klíče od pokojů. Bylo teprve devět hodin, ale chtělo se mi spát a tak jsem se s Henrym rozloučila.

Za hodinu jsem opět vstala a sešla dolů k vrátnému. Zeptala jsem se ho, jestli mi může prodat láhev vína, a on odpověděl, že v tuto dobu už to není možné. Dala jsem mu

deset marek a on mi donesl tři láhve piva z ledničky. V pokoji jsem se pak posadila do křesla a kouřila. Věděla jsem, že příští dvě tři hodiny neusnu. Zním se, nemusela jsem se o to pokoušet.

Cesta do G. byla nesmysl. Teď jsem litovala, že jsem jela s Henrym. Trapnost, kterou si sami zaviníme, se dá přestát líp, když je člověk sám. Minulost se nedá znovu objevit. Zůstávají v nás jen nepřesné zbytky a představy. Zkreslené, příkrášené, falešné. Nic se už nedá přezkoumat. Moje vzpomínky jsou nezvratné. Bylo to tak, jak jsem to uchovála, jak to uchovávám. Mé sny se už nedají pokazit, mé strachy smazat. Moje G. už neexistuje. Toto město dávno a dočista zapomnělo na to někdejší město. Kamenné svědectví nalhává jakousi pospolitost, ale děš spláchl čas do nevypátratelná. Žádný návrat, žádná cesta domů neexistuje. Za námi jsou jen hořící města; a ta, která se otočí a pohledně nazpět, ztuhne v solný sloup hořkosti.

Ze staré školy udělali skladiště. Naproti ní stála nová nízká budova s velkými okny, v ní se teď vyučuje. Odpoledne jsem se pokoušela nakouknout do starých tříd, ale okna byla slepá, nezřetelně odrážela můj obličej. Henry naléhal, ať jdeme dál. V poschodí zatloukli okna hřebíky. Třída, kde jsem se s jedenadvaceti spolužáky ucházela o lásku všemocných učitelů, abychom zmírnili nebo otupili hrůzy naší bezmocnosti a našich závislostí, měla proraženou stěnu. Na trámu vyčnívajícím nad probouranou dírou visel kladkostroj. Tady nás učil pan Gerschke, učitel dějepisu.

Myslím, že pana Gerschka milovala všechna děvčata. I v nejparnějších letech nosil stále oblek a kravatu. Byl spravedlivý a to byla ta nejvyšší pochvala, jakou jsme pro učitele měli. Jen kvůli němu jsem četla knihy navíc, které mě nudily, v naději, že mě pochválí. V šesté třídě náhle zmizel. Ve škole a v celém městě byl veliký rozruch. Tvrdilo se, že se dopustil násilí na jedné dívce z deváté třídy. Byla jsem zděšená. Představovala jsem si, že pan Gerschke té dívce dal výprask, že ji ztloukl. Nic jiného jsem si pod výrazem „do-

pustil se násilí“ nedovedla představit a ta představa byla pro mě nesnesitelná. Když jsem o tom mluvila s jednou spolužačkou, řekla, že jsem naivka a že pan Gerschke tu holku z devítky vůbec nezpracovával rukama, naopak. Nerozuměla jsem jí a ona řekla, že s ní měl poměr. Ach tak, řekla jsem a předstírala, že chápu. Zmocňovala se mě jako by závist vůči té dívce z deváté třídy, závist, která spíš byla touhou, ať už konečně jsem dost stará na to, abych pana Gerschka na sebe upozornila. Aby mě nechválil už jen kvůli těm navíc přečteným knihám a za mou horlivost, ale aby si povšiml mě samotné.

Nechápala jsem ovšem, proč je to tak špatné, že měl s jednou žačkou poměr. Když jsem o tom mluvila s matkou, rozhodla se mě poučit. Vystrašená tím případem ze školy to udělala drasticky. Spolu s iluzemi zničila ve mně i mou nejkrásnější naději, mé přání rychle dospět. Už jsem se nechtěla provdat anebo až velmi pozdě. Věděla jsem teď, že není dovoleno se spustit s nějakým mužem příliš záhy, že je potřeba se o jeho lásce přesvědčovat dlouholetým vyčkáváním, že každá žena smí milovat jen jediného muže, pro kterého se musí uchovat. Strašlivé choroby, neduživé postavy plné znetvoření a hnisu, život prahnoucí už jen po smrti, to byla důtklivě nabádavá strašidla, která mě pronásledovala celá léta. Bylo mi šestnáct, když jsem poprvé jednomu chlapci dovolila, aby mě políbil. A vím, jak jsem o překot hned pádila domů, abych se důkladně očistila od hlavy až k patě.

Po létech, už jsem studovala medicínu, jsem při jedné víkendové návštěvě doma poznala přítele mé mladší sestry. Jí bylo tehdy šestnáct a přítel byl na začátku čtyřicítky. Měl prošedivělé spánky a na prsteníku světlý proužek po staženém snubním prstenu. Zaraženě jsem pozorovala rodiče. Přijali ho srdečně a nezaujatě jako přítele své mladičké dcery. Akceptovali ho s naprostou samozřejmostí, třebaže byl stěží mladší než oni sami. Všechny jejich hrůzy a strachy byly tytam. Zbavili se jich tím, že je přenesli na mladé děvče, jakým jsem tehdy byla. Oni se od té tísnivé starosti

osvobodili; musela jsem s ní žít já. Celá léta jsem v hlavě měla slepenec obrazů zmarněné sexuality.

Pan Gerschke i to děvče z deváté třídy se neobjevovali. Děvče se s rodiči odstěhovalo. O panu Gerschkovi se tvrdilo, že je v káznici. Později jsme se dověděli, že učiteluje v jiném městě. A že byl rehabilitován. Jeho přestupek byl pouhý výplod fantazie a tužeb té dívky.

U učitelů jsme vycítovali rozrušení, nervozitu. A rychle jsme pochopili, že se ve své bezmoci můžeme chránit ne pouze poddajností, že záchrana nespočívá jen v ochotném, totálním odevzdání, nýbrž že i ti všemocní učitelé jsou ohroženi. Ohroženi námi.

Naší třídní se na dva roky stala slečna Nitschkeová, po starší, svobodná žena. Slečna. Vyzáblá a churavá, se silně napudrovaným obličejem, seděla za katedrou a předčítala nám verše a vybranou prózu. Pokoušela se uvádět nás do krás jazyka, jenže my jsme byli vytrénováni k tomu, vynakládat pozornost anebo jen předstíraný zájem pouze tehdy, když hrozily a také občas byly vykonávány tresty. Ona se ukázala jako neschopná trestat a my jsme ji za to nechali strádat. Viditelně se jí dotýkalo, byla-li naší jedinou reakcí na některou z romantických básní, které nám přednášela, nějaká naše hloupá poznámka či nejapný vtíp. Netrestala nás, dávala nám najevo, že ji naše hloupost a nepochopení bolí. Zřejmě nás chtěla vychovávat tím, že neskrývala pokoreň, kterým jsme ji vystavovali. Doufala, že se budeme za to ubližování stydět. Nikdy jsme jí to neodpustili.

Jen jedinkrát jsme pocítili jakési pochopení pro tuto zvláštní, nám cizí ženu. V den, kdy přijel tank a my jsme se ve vzrušení vrhli k oknům, zůstala sedět za katedrou a zimničně se roztrásla. Vypadala jako ochrnutá. Obklopili jsme ji a pokoušeli se jí pomoci. Nereagovala. Dostali jsme strach a dvě děvčata se hystericky rozplakala. Po několika minutách se slečna uklidnila. Byla zpocená a působila vyčerpaným dojmem. Nabídli jsme jí, že ji doprovodíme domů, ale byla zneklidněná a nechtěla nechat ten den třídu bez učitele. Až když přišel zastupující učitel, dala se odvést

dvěma žáky domů. Později jsem se doslechla, že byla ve válce zasypaná. Jiní říkali, že prožila bombardování Drážďan a že jí přitom uhořela rodina. Ona sama o tom nehovořila. Několik dní jsme byli zaražení a úslužní. Jenže brzo se na to zapomnělo a my jsme se — vydání na pospas panovačné, všudypřítomné autoritě učitelů — za všechno to na nás páchané násilí mstili na té učitelce, která jako jediná projevovala ochotu nás akceptovat jako malé, složité a svérázné osobnosti.

Ten den se chlapci uprostřed vyučování vrhli k oknům a křičeli: Tanky jsou tu, tanky jsou tu.

Zaslechli jsme chřestot a drnění tankových pásů. Pak nastalo ticho.

Po vyučování nikdo nešel domů. Všichni jsme věděli, že by nás rodiče už na ulici nepustili, přestože zákaz vycházení začínal až od devíti. Hnali jsme se na náměstí. Do G. přijel jen jediný tank. Stál uprostřed náměstí. Ústí hlavně bylo zakryté potahem a mířilo na starý, zchátralý pomník obětem války, který jsme v těch dnech poprvé uviděli. Především den neznámí lidé strhli dřevěné lešení s velkou vyřezávanou mírovou holubicí a vlajkovou výzdobou, za kterými byl ten starý pomník schovaný.

Stáli jsme s ostatními lidmi na chodníku a dívali se na tank. Nic se nedělo. Lidé mluvili jen šeptem. Za nějakou dobu se zvedlo horní sklopné víko a ven vykoukl mladý ruský voják. Vypadal, že se nebojí. Kývl na nás. Pak vystoupil. Přišel k němu jeden policista. Voják cosi říkal a gestikuloval. Pak kopl holinkou do tankového pásu. Policista přikývl a také na vysvětlenou gestikuloval rukama. Pak i on kopl do pásu. Dřepli si a oba se dívali pod tank. Zřejmě voják něco vysvětloval. Pak zase nasedl. Víko se zavřelo. Panoval klid a já jsem se nudila. Šli jsme domů.

Tank zůstal v G. jen tři dny. Zmizel tak náhle, jak se objevil. Chlapci vyprávěli, že v noci vypálil jednu střelu, která prý prorazila hned čtyři domovní zdi. Ale dospělí říkali, že to je nesmysl. Rozbité bylo jen to lešení s vyřezávanou holubicí a vlajkami.

Otec vyprávěl, že odvedli obuvníkovu ženu. Přinesla sekyru, kterou neznámí muži roztřískali ten pomník míru. I obuvníka, jejího muže, odvezli do okresního města, ale za dva dny už byl zase v G.

V továrně, kde pracoval otec, zůstalo všechno v klidu. Přesto byl otec rozčilený a rozkřikoval se na matku. Ničemu z toho jsem nerozuměla. Otec mi řekl, že se ve škole nemám na nic ptát a nediskutovat o tom. Že na to teď není doba. Při vyučování se o tom ale beztak nemluvilo. Nikdo z žáků se na nic neptal a učitelé rovněž nic neříkali. Nechápal jsem, proč se o tom nesmí mluvit. Ale protože skutečně nikdo z dospělých o tanku nemluvil, cítila jsem, že i mluvit může být něco nebezpečného. Cítila jsem, že dospělí mají strach spolu hovořit. A tak jsem mlčela, aby mluvit nemuseli. Bála jsem se, že po vynuceném, mučivém rozhovoru o jednom z jejich tabu mě znovu až do mých snů budou pronásledovat zchradlí, odporní, pohlavně nemocní lidé. Naučila jsem se mlčet.

Jen s Kateřinou jsem o tom hovořila, se svou nejlepší přítelkyní. Povídal jsem si při dlouhých procházkách, cestou do školy, celá odpoledne. Neměly jsme před sebou žádná tajemství. Byla dcerou elektrikáře, který padl ve válce. S matkou a třemi staršími bratry bydlela v jednom domku před mlýnskou hrází. Matka a dva bratři pracovali ve stejné továrně jako můj otec. V G. byla tenkrát jen jedna továrna.

Kateřina a já jsme se vídaly každý den, i po vyučování. Když jsem udělala úkoly, šla jsem za ní. Ruku v ruce jsme celé hodiny běhaly po městečku, chodily spolu do kina anebo seděly v jejím pokoji, a přesto jsme neměly dost času na to, abychom si vypověděly všechno.

Občas se mnou mluvili i její tři starší bratři. Bavili se s přítelkyní své sestry trochu ironicky a zvysoka, ale vždycky byli zdvořilí a ochotní nám pomáhat. Myslím, že jsem do všech tří byla zamilovaná. A čím víc jsem si přála jejich přítomnost a pozornost, tím víc mě pak mučily rozpaky, které způsobovaly, že jsem před nimi byla zaražená a za-

mlklá. Bratry jsem Kateřině hrozně záviděla. Kateřina a její rodina byli věřící. I o tom jsme vedly nekonečné hovory. Fascinovaly mě neuvěřitelné příběhy z bible, její zvláštní krásný jazyk, jemuž jsem naprosto podléhala, a podivná kultura jejich náboženství, která mi připadala současně úctyhodná i komická. Doprovázela jsem Kateřinu na biblické hodiny, a protože jsem se v Kristových zázracích a v jeho utrpení dobře vyznala, často jsem od učitelky náboženství dostávala barevné obrázky, které byly ilustracemi k biblickým textům.

S Kateřinou jsme uzavřely dohodu. Chtěly jsme nejen stále nosit stejný účes, ale chtěly jsme dojít ke společnému, jednotnému rozhodnutí i v otázce, zda Bůh existuje, zda tudíž je třeba v něho věřit, nebo jestli je náboženství skutečně jen výmysl a podvod páchaný na lidu, jak jsme se učili ve škole. V létě po našich 14. narozeninách, jak jsme se dohodly, se o té odpovědi společně rozhodneme, abychom pak s vírou v Boha nebo jako nevěřící byly svázané další společnou věcí. Obě jsme měly strach z protestů našich rodin, kdyby se jedna z nás rozhodla k opačnému světovému názoru, ale kromě této potíže jsme už žádnou jinou neviděly. Náboženství mě velmi přitahovalo a zvykala jsem si na myšlenku, že to budu já, kdo překvapí rodiče.

Otec z mého docházení na náboženství neměl radost, ale po rozhovoru s matkou se rozhodl, že to bude trpět jako pubertální dívčí blouznění.

Půldruhého roku před domluveným létem rozhodnutí mě žádal, abych skoncovala se vším, co má co dělat s církví nebo náboženstvím. Také mě žádal, abych si rozvážila svoje přátelství s Kateřinou, jinak že si bude muset dělat starosti ohledně mé další životní dráhy. Nechápala jsem, ale bylo mi jasné, že je vážně znepokojený a chce mi pomoci. Přesto jsem odmítla stýkat se se svou přítelkyní méně často či ji dokonce zradit.

Od Kateřiny jsem se dověděla, že Pavel, její nejstarší bratr, už v závodě nesmí pracovat jako vedoucí brigády, protože patří k jedné skupině křesťanské mládeže. Ze stej-

ného důvodu pozměnili učňovskou smlouvu i s druhým bratrem, takže nebude moci pracovat v tom oboru, který si přál. Bratři mi vyprávěli, že v celém okrese právě probíhá ateistická kampaň. Byli zatrpklí. Zvláště je popouzelo, že vedení závodu u nich i ostatních postižených hledalo banální a směšné záminky k ospravedlnění opatření, která byla svévolná a bez jakéhokoli právního podkladu. Kateřina plakala a já jsem se cítila vinna, protože jsem pocházela z ateistické rodiny.

Za několik měsíců, když třetí bratr ukončil školní docházku, všichni tři bratři zmizeli. Zpočátku mi Kateřina nemohla či nesměla nic říci. Pak jsem se doslechla, že bratři utekli do západního Německa, a Kateřina mi to potvrdila. Bratři si v Dolním Sasku pronajali statek a společně na něm hospodařili.

Moji rodiče mě teď žádali o to častěji, abych své přátelství s Kateřinou ukončila. I ve škole mně učitelé, kteří mi byli nakloněni, skrytě nebo velmi otevřeně dávali najevo, že mi to přátelství není na prospěch.

Učitelské kolegium mělo v tom roce rozhodnout, kdo z naší třídy bude vybrán ke studiu na rozšířené střední škole v okresním městě. Kateřina i já jsme si dělaly oprávněné naděje. Už léta jsme byly nejlepší žáčky ve třídě.

Rozhodnutí padlo v říjnu. Pro střední školu vybrali jednoho chlapce a mě. Třídní učitelka oznámila, že Kateřina musí po ukončení osmé třídy odejít ze školy. Úřední místa okresu i vedení školy jsou prý toho názoru, že není zaručeno, že by Kateřina mohla dosáhnout výchovného cíle středních škol v naší republice.

Obě jsme v těch dnech hodně plakaly a její matka nás musela ustavičně utěšovat. Ona mě také odradila od rozhodnutí, že kvůli Kateřině na střední školu nepůjdu. Naléhání rodičů a učitelů, ať přátelství s Kateřinou ukončím, jsem v žádném případě nechtěla ustoupit. S pláčem jsme si přísahaly, že si zůstaneme věrné navěky. A přesto se z nás už za půl roku staly nejzavilejší nepřítelkyně.

V osmé třídě se Kateřina sprátelila se synem ředitele kú-

ru, hochem, který v Naumburgu studoval církevní hudbu. O víkendech býval v G. a Kateřina teď na mě měla méně času. A i když mi dopodrobna vyprávěla o svých schůzkách s tím kantorovým synem a líčila jejich rozhovory, cítila jsem přesto, že mezi nás vstoupilo něco cizího. Do mé lásky ke Kateřině se vmísila podezřívavá žárlivost. Zátěž, kterou na naše přátelství uvalovali moji rodiče a učitelé, rozhodnutí školy, která privilegovala mě a Kateřině kvůli její víře nebo jejím bratrům ukřivdila, rostoucí zatrpklost přítelkyniny matky, která v zacházení se svou dcerou spatřovala nespravedlnost a nyní dodatečně schvalovala rozhodnutí svých synů opustit zemi, aby si v západním Německu hledali štěstí či aspoň cestu pro svůj další život, a toto rozhodnutí otevřeně hájila, to všechno se nevysloveno vznášelo nad námi. Stále častěji jsme se rozcházely v hádce. Leckdy uplynuly celé dny, než jsme se zase setkaly. Vzrůstala v nás vzájemná nedůvěra a dělila nás a odci-zovala i zdrženlivost v našich rozhovorech z obavy, abychom jedna druhé neublížily. Nakonec stačila hloupá, zlomyslná pomluva jedné spolužačky, aby ukončila naše přátelství. Jedna dívka mě u Kateřiny nařkla a Kateřina jí věřila, aniž promluvila se mnou. A já, ačkoli bych záludnou lež snadno byla mohla vyvrátit, jsem nepodnikla nic. Rozbilo se dívčí přátelství, které se rozpadávalo už celé týdny či měsíce předtím, a ona i já jsme už jen vláčely za sebou jeho chatrné zbytky. A pouze nesmiřitelná nenávisť dvou nešťastných děvčat poukazovala na pozůstatky jedné lásky, lásky na smrt zraněné.

Za několik týdnů nadešel den, kdy jsem proti Kateřině poprvé vystoupila veřejně.

Po vyučování jsme všichni museli zůstat ve třídě. Šlo o další pohovor o našem vstupu do svazu socialistické mládeže. Kateřina byla jediná, která odmítala podat přihlášku. Jen kvůli ní jsme museli zůstat ve škole déle a jen kvůli ní učitelka znovu omílala známé argumenty a hesla. Seděli jsme otráveně v lavicích, litovali jsme ztraceného času a nechávali jsme se zavalovat tou záplavou slov, a když nás učitelka

vyzvala k zaujetí stanoviska, poslušně jsme zamručili to, co nám vložila do úst.

Kateřina seděla bleďá a rovně jako svíčka na svém místě. Vstup do svazu mládeže nám byl vyložen jako rozhodnutí pro světový mír a Kateřina mohla masívním závěrem učitelky odporovat jen velice málo. Tvrdila, že je také pro mír, avšak logická působivost učitelčiných vývodů, že odmítat vstoupit do svazu mládeže se rovná válečnému štváctví, Kateřinu drtila jak rány obuškem a už jen mlčela.

My ostatní jsme bez zájmu otráveně poslouchali ty otřelé fráze a čekali jen na to, abychom konečně mohli odejít. Kateřinin odmítavý postoj nás stál volný čas, její zatvrzelost nám připadala nesmyslná a nekamarádkská. Chtěli jsme domů a museli zase jednou kvůli ní dřepět ve škole déle.

Přihlásila jsem se tenkrát a otočila se přitom směrem ke Kateřině. Pak jsem vstala a posměšně si dobírala křesťansko-pověrečné názory jisté spolužačky. Poznámky to byly hloupé a bez vtipu, ale učitelka i spolužáci se smáli. Kateřina zrudla do krve. Uspokojena úspěchem svého vystoupení jsem se posadila. Najednou Kateřina vstala, přešla k mé lavici a uhodila mě do tváře. Instinktivně jsem ji koplá do holeně. Obě jsme vykřikly bolestí a daly se do breku, obě jsme dostaly poznámku do třídní knihy. To byla naše poslední společná věc, neboť i účesy jsme dávno nosily rozdílné.

V létě, kdy jsme společně a jednomyslně chtěly rozhodnout stěžejní otázky naší víry, odstěhovala se Kateřina s matkou k bratrům do Dolního Saska. Ulevilo se mi, když jsem se to doslechla, a téměř hrdě jsem hlásila otci, že Kateřina zradila republiku.

To léto mi rodiče koupili aktovku z červené kůže. Nechtěla jsem se ve střední škole okresního města objevit s brašnou na zádech.

A teď jsem seděla v jednom pokoji jediného hotelu v G. a popíjela pivo. Jeden doušek toho přechlazeného žlutavého nápoje jsem vylila na prošlapaný, potrháný běhoun před křeslem. Úlitba bohům za dívku, kterou jsem milovala tak

upřímně, jak jsem nikoho potom už nikdy neměla dokázat milovat.

Rok po Kateřině se z města odstěhovali i moji rodiče se mnou a mou sestrou. Denní dojíždění do okresního města znamenalo pro mě přílišnou námahu a nadto otec dostal výhodnou nabídku od jednoho strojírenského závodu v Magdeburku.

Až dva roky nato jsem se od matky dověděla, že pro naše překvapivé přestěhování byl ještě i jiný důvod. Strýce Gerharda, otcova bratrance, který také bydlel v G. a často k nám chodil, měsíc před naším stěhováním zatkli. V prosinci, to už jsme bydleli čtyři měsíce v Magdeburku, ho odsoudili na pět let do žaláře. Při soudním přelíčení musel otec vystupovat jako svědek.

Strýc Gerhard byl mnohem starší než otec. Žil sám v bytě přeplněném nábytkem a starým harampádím. Žena mu zemřela brzy po válce. Tvrdilo se, že spáchala sebevraždu. Matka mi pouze řekla, že skončila tragicky, a když jsem se vyptávala dál, odpověděla, že tenkrát byla válka a dalo se mnoho zlých věcí.

Strýc Gerhard byl důchodce. Dopoledne pracoval na poště. Seděl za přepážkou a prodával známky a časopisy. Než jsem začala chodit do školy, navštěvovala jsem ho skoro každé odpoledne. Hráli jsme karty a zpívali spolu staré odrhovačky a on přitom hrál na tahací harmoniku. Znal spoustu žertovných hádanek a hrozně rád si mě dobíral. Když na mě mířil prstem a s pochichtáváním prozpěvoval nějakou posměšnou písničku, měla jsem slzy na krajíčku. Jako pěti- či šestiletá jsem s hrůzou prožívala jeho pohrůžky, že ze mě bude stará panna, strýce Gerharda to vždycky znovu ohromně pobavilo. Mužička hledá, vztekla tu stojí, má oči plné hrůzy, holka, tak líp se rozkoukej a čiň se jako druzí. Strýc mi pak dal něco sladkého a já jsem se rychle uklidnila. Později jsem k němu chodívala mnohem vzácněji, ale náš vztah pořád zůstával srdečný. Když mi bylo dvanáct, předal mi svou závěť, ve které mě ustanovil jedinou dědičkou.

Byl pro mě jako dědeček a myslím, že i on mě považoval za chovanku nebo vnučku. K narozeninám mi vždycky daroval bankovku, z čehož moji rodiče neměli zrovna radost a hádali se s ním, a to ovšem naše sblížení jen prohlubovalo. Když ho odsoudili, bylo mu dvaasedmdesát. Pomohl nacistům vypátrat členy sociálně demokratické a komunistické strany v G., přestože sám byl od svých sedmnácti let sociální demokrat. Proč to udělal, se neobjasnilo ani při soudním přelíčení.

Soud vynesl výrok spoluviny na zavraždění čtyř lidí. Můj otec, kterému se strýc s tím svěřil šest let po válce, prohlásil při přelíčení, že neudal strýce Gerharda proto, že je to jeho bratranec a nadto starý člověk. Soudce vyslovil otcí svou nelibost.

Nevím, co strýce k té zradě přimělo. Byl to veselý, dobřácký člověk se sklonem k slzám a myslím si, že ho nacisti dokázali rychle zastrašit a on z toho strachu soudruhy prozradil.

Tehdy jako by se pro mě zhroutil svět. Moje zděšení z fašistických hrůz, moje slzy prolité při četbě deníku židovky Anne Frankové mi teď připadaly vyhané a pokrytecké. Myslela jsem si, že jsem ztratila právo se nad těmi hanebnostmi rozhořčovat a projevovat soucit. Zpočátku jsem měla potřebu se očistit, veřejně se obvinít. Ve školních písemných pracích jsem psala, že jsem neteř nacistického zločince a že nesmím oběti navíc ještě hanět svým soucitem. Učitelé ani rodiče nic nezmohli. Moje sebevýtčky a sebeobviňování přecházeli mlčky. Ve dvanácté třídě mi jedna spolužačka řekla, že moje chování považuje za afektovanost. Ať ze sebe nedělám tak důležitou, že jsem směšná a přepjatá. Prudce jsem jí odporovala. Avšak od toho dne jsem o tom mlčela. Doma se nikdo o strýci nezmiňoval, ani já už ne. Když se hovořilo o fašismu, byla jsem rezervovaná a zamlklá. Pochopila jsem, že jsem pro ně pohoršení, které se nedá vyřešit, ani odstranit, ani vysvětlit. Začala jsem mlčet, abych druhé neobtěžovala.

Strýc Gerhard zemřel ve třetím roce své vazby. Otec odmítl dědictví, bylo vydraženo ve prospěch města G.

Pokoj byl stále víc nehostinný, čím déle jsem seděla v křesle. Tapety byly zešedlé. Měla jsem strach, že kdybych se na ně dívala déle, začala by zpod nich vylézat drobná zvířátka. Svlékla jsem se. Když jsem přecházela k posteli, šlápla jsem do něčeho studeného a vlhkého. Rozlité pivo. Bylo mi to tak nepříjemné, že jsem šla k umyvadlu a nechala na nohu dlouhou téci vlažnou vodu. Ne, s tímhle městem nemám nic společného. Cesta do G. mi připadala jako nedomyšlený, hloupý nápad.

Druhý den ráno, u snídaně – housky byly včerejší, káva chutnala po cikorce a jako naschvál dvakrát přišel k našemu stolu vedoucí a ptal se, je-li všechno k naší spokojenosti, a protože místo paže nebo ruky měl protézu, bylo vidět jen tuhé prsty v černé rukavici, ujišťovali jsme ho oba, že je všechno báječné – druhý den ráno jsem Henrymu řekla, že můžeme ihned odjet. Dodala jsem, že jsem nevyspalá a nervózní a ať mě prosím ušetří jakýchkoli skvělých ironických poznámek. Řekla jsem to vlídně, abych se ho nedotkla, a myslím, že mě pochopil.

Zaplatili jsme za pokoje a vyjeli. Protože jsme měli celý den volný, rozhodli jsme se, že se zastavíme ve Wörlitzu. Byl slunný, teplý podzimní den. Parkem procházely turistické výpravy. Vždycky někam náhle vtrhly jako hejno ptáků, s halasem a poletováním, a zase tak náhle zmizely.

Jinak bylo ticho. Odpoledne sprchlo, ale brzy se zjasnilo a se sluncem se dostavily další houfy návštěvníků. Šli jsme procházkou od palmové zahrady k jeskyním a pak dál až k labským lukám. Tam jsme byli sami. Lehli jsme si v kabátech na trávu a slunili se. Zeptala jsem se Henryho, nač si vzpomene, když myslí na svoje dětství. Odpověděl, že na ně nikdy nemyslí.

Někdy, řekla jsem, někdy na nás ale naše vlastní minulost padne jako nežádoucí stín: Nemůžeme ji vykázat z našeho pozdějšího života.

To já nepřipouštím, odpověděl.

A proč? zeptala jsem se.

Sklonil se nade mne a podíval se mi do očí.

Protože to nemá smysl, řekl pak, protože nás to zneschopňuje žít. A já to ani nepotřebuji, dodal, v tomhle nemám se sebou žádné potíže.

Tomu nevěřím, řekla jsem.

Hlasitě se zasmál, políbil mě a řekl, ať si o něm myslím, co chci. Je zvyklý, že ženy u něj pátrají po nějakém hlubším smyslu. Jemu že to je jedno.

Pak jsme chodili podél Labe. Když se setmělo, šli jsme zpátky. Ještě než jsme došli k autu, byla noc. Temná noc bez hvězd, neosvětlovaná žádným umělým světlem. Nezvyklí na takovou tmou jsme se hodně naklopytali, než jsme se znovu dostali k autu.

Jeli jsme do města se navečeřet. Jediná otevřená restaurace byla přeplněná. Šli jsme na nádraží a v šedivé jídelně Mitropa jsme pojedli salát a sýr. Vtíravě to tam čpělo pivem a po vystydlém kouři z cigaret. Kolem desáté jsme odstartovali do Berlína.

Na vjezdu na dálnici jsme se málem srazili s protijedoucím vozem. Henry jel rychle a to druhé auto najednou vyrazilo ze zatáčky. Byli jsme v protisměru. Viděla jsem, jak přední světla toho druhého vozu se řítí přímo na mě. Vykřikla jsem. Druhé auto hlasitě a pronikavě troubilo. Popadla jsem volant, abych vůz strhla na stranu. Druhé auto zabrzdilo a otočilo se. Henry mě hřbetem ruky udeřil do tváře. Pak jsme prolétli kolem toho druhého vozu. Otočila jsem se a viděla, jak řidič otvírá dveře a vystupuje a přitom má pořád ještě jednu ruku na klaksonu. Pak auto i muž zmizeli a my jsme se hnali pryč po rychle pod námi podklouzávající betonové rýze, kterou ze tmy vyrývaly naše reflektory.

Ani jeden z nás nic neříkal. Sáhla jsem na volant instinktivně nebo ze strachu. Věděla jsem, že by se Henry tomu vozu ještě včas vyhnul. Všechno přišlo náhle, příliš náhle na to, abych se mohla rozmyslet. A věděla jsem, že mě Henry neuhodil úmyslně. Byla to mechanická reakce, která překvapila i jeho samého.

Seděli jsme v autě, dívali se na tmou před sebou, kterou

reflektory zaháněly jen slabě, a mlčeli. Bylo mi vhod, že se Henry neomlouvá a že nic nevysvětluje. Věděla jsem, že nepatří k těm mužům, co bijí své ženy či přítelkyně, ale věděla jsem, že v některé chvíli, v nějaké zvlášť složité a nervózní situaci každý muž uhodí. Vůči mužům bude zdrženlivý, ale k ženám a dětem ne. Není to naše bezmoc, co je k tomu vede, ani demonstrace moci silnějšího nad bezbrannějším. To by nevysvětlovalo disciplinovanost vůči příslušníkům vlastní pohlaví. Viděla jsem muže, které urazili jiní muži. Smrtelně zranění nějakým slovem dál s úsměvem sedí na židli. Zápasí o rovnováhu, zvýší hlas nebo ho ještě ztíší, zůstanou zdvořilí nebo začnou být hrubí. Ale neuhodí. Jsou si rovni rodem, neuhodí se tím odmítavým, téměř nedbalým pohybem ruky, jakým se trestá nebo pohání zvíře. I když pak jejich spor vyústí v tělesný zápas, nevybočí z pravidel slušnosti rovnocenných tvorů. Udeří, až když je i druhý připraven k úderu. Obřadné postoje. Souboj se zvroucnělými sekundanty. Suveréni se bijí čestně.

Rána ženě je jako rána psovi, nahodilá, mimoděk. Nezbytné výchovné opatření k užtku toho, kdo je bit. Po ráně může bezprostředně následovat objetí. Koneckonců není to z nenávisťi, je to jen jakási oprava.

Je to staletou výchovou vštípený, téměř už vrozený pocit nadřazenosti, co muže přivádí k tomu, aby uhodil ženu. Někdy přijde i u toho nejkultivovanějšího, nejosvědčenějšího muže chvíle, kdy povolí tomuto pudu své nadřazenosti. Sami jsou pak zděšení. Užaslí nad činem, který tak málo souhlasí s postoji, jež jsou jim „vlastní“. Obvykle se ihned omluví, rmoutí se sami nad sebou a provedou sebeanalýzu, ze které vyteží nějaké to postačující vysvětlení. Hinner se jednou omluvil prohlášením, že to nezvládl, a měl na mě zlost, protože jsem se tomu smála. Měl ale pravdu, je to nezvládnutí. Ochočená šelma, která v jednu chvíli, nečekaně a pro všechny nevysvětlitelně, rozsápe svého miláčka. Muži se nám aspoň nevědomky cítí nadřazení a jejich rány, jakkoli je samotné vyděsí, jsou výchovné, je to akt božské pedagogiky. Intelektuálně jsou schopni a ochotni považovat

ženu za sobě rovnou, rodem i postavením, v hlubších vrstvách je však ovládá, ač si to nepřiznávají, pocit vlastní mužské hodnoty, změť nadřazenosti a pýchy.

U přítelkyně Charlotty jsem jednou zastihla jejího muže Michaela v nejhlubším zoufalství. On, ten dobrosrdečný, vše chápající a vše povolující otec, uhodil své dítě. On, který nedokázal ublížit ani mouše. Byl nesmírně zděšený ze sebe sama, v mé přítomnosti si nadával, neustále si to potrestané dítě bral na klín, líbal a hladil je a prosil nesmírně pitomými slovy za odpuštění. Scéna to byla pro mě odporaná. Jeho lítost nad tím činem byla zřejmě upřímná, ale to, oč tu žadonil, byl v důsledku pohlavku zničený pocit vlastní hodnoty. Sám rozbil tu svou tak ceněnou kulturu a bědoval při pohledu na klubajícího se barbara. Zoufalými řečmi a laskáním vyžadoval po dítěti, aby mu jeho kulturu, jeho pro něj tak významnou civilizovanou osobnost vrátilo a on mohl toho barbara jako k sobě nenáležitého opětovně hluboko zahrabat do těch temných vrstev, kde vězníme svou lidskost. Ubožáci muži, a k smíchu.

Henry mlčel. Dojeli jsme do Berlína beze slova a bylo to tak dobře.

U dveří mého bytu jsme se rozloučili. Nevýrazně a rozpačitě se usmíval. Nelíčeně jsem mu popřála dobrou noc.

Na ten pohlavek nezapomenu a neodpustím mu ho. Ale věděla jsem také, že na to dál už nebudu myslet. Bylo mi teď devětatřicet. Bylo by ode mne směšné, abych dávala najevo údiv nad téměř bezvýznamnou událostí. Když prší, člověk zmokne, nejsem už malá holka, s tím jsem se už bezpečně smířila. Všechno má svůj navyklý řád, všechno je normální. Žádný důvod křičet. Jen žádnou hysterii. Chci zůstat to, co jsem, vlídná, velmi normální žena. Nic se nestalo.

Vzduch v pokoji byl zatuchlý. Otevřela jsem okno a pak jsem se svalila do křesla.

V listopadu jsem byla dva týdny nemocná. Bolesti v zádech, meziobratlové ploténky. Nebylo to nic závažného, jen to bolelo. Gymnastika, elektrooléčba, podvodní masáže pomáhaly jen málo. Aspoň jsem žádnou úlevu necítila. Obecně rozšířená nemoc. Kosti se uvolňují, rozpadají se chrupavky, degenerovaný prach. Vývojově historický koloběh, zpět k obojživelníkům, vodním živočichům, k nejnižším prvokům. Z nezbytnosti se ten zpětný vývoj lidské přirozenosti ještě zastírá, dávno nepoužitelné orgány se nahrazují skvělými vynálezy. Auto a pohyblivé schody, kardiostimulátor a umělé plíce, zlaté zuby, údy z umělé hmoty, stříbrné destičky jako stabilnější náhradka kostí. Zdokonalená příroda. Přežití lidstva jako otázka náhradních dílů. Pokrok je závislý na bezvadném fungování služeb směrem zpět. Rozmnožování se zabezpečuje opačností půlů mužských a ženských náhradních dílů: zbytek je magnetismus.

Dala jsem se uznat práce neschopnou ještě před menstruací. Jinak bych to nebyla vydržela.

Hodně jsem chodila na procházky a každé dopoledne jsem hodinu plavala v krytém bazénu. Po snídani jsem si pouštěla desky, byl to uklidňující úvod do celého dne. Pokoušela jsem se sehnat zlatníka, který by mi opravil řetízek na krk. Všude mě odkazovali jinam. Opravy jsou příliš nákladné. Dvakrát jsem zajela pro Henryho po práci. Poprvé byl překvapený, ještě nikdy předtím jsem pro něj nepřijela.

Šel z úřadu s jedním kolegou. Všichni tři jsme si sedli do kavárny na břehu Sprévy. Pan Krämer, Henryho kolega, byl velice zábavný. Vyprávěl neuvěřitelné příběhy z jejich podniku a sám se jim nahlas a srdečně smál. Všimla jsem si, že se mu líbím. Když jsem mluvila já, ztichl a důkladně si mě prohlížel. Pak se obezřetně pokoušel zjistit, jaký máme s Henrym spolu vztah. Aspoň tak jsem pochopila jeho pozvání, abychom s ním strávili silvestra. Henry zůstával rezervovaný. Nevěděla jsem, není-li mu nepříjemné, že ho

kolega vidí spolu s jeho „poměrem“. Když jsme odcházeli z kavárny, vzal mě za ruku, první, jistě vědomé znamení pro kolegu, že k sobě patříme. Kolega si toho všiml a spokojeně se usmál. Při loučení jsem postřehla i ten uznalý pohled od muže k muži: nemá gratulace Henrymu k jeho volbě. Znalecký pohled labužníka, odborníka na šampaňské, milovníka koní. Henry se škrábal na krku: byl tedy zaměstnán a nemusel na to reagovat. Domluvili jsme ten silvestr. Přislíbila jsem, i když jsem věděla, že vůbec nebudu v Berlíně. Pan Krämer to přežije.

Chodili jsme po městě a prohlíželi jsme si výlohy. Henry byl nějaký nervózní. Vítr vířil prach po ulicích a zvedal odhosené noviny. U jednoho plakátovacího sloupu jsem se Henryho zeptala, jestli by neměl chuť jít do divadla.

Nenašli jsme nic, co by nás zajímalo. Navrhla jsem mu, že se někde najíme, ale on řekl, že nemá čas. Ještě dnes že musí do Drážďan, čeká na něj žena. Se starším synem jsou ve škole potíže a žena ho požádala, ať přijede. Řekla jsem, ať jede hned, že mi to měl okamžitě říci. Kývl. Doprovodila jsem ho až k podzemní dráze. Najednou si začal na svou ženu stěžovat. Jinak o ní nikdy nemluvil. Vyprávěl, že mu často volá, vyžaduje, aby za ní a za dětmi přijel, a přitom vždycky hlásí nějaké katastrofy. S jejím přítelem to zřejmě už nějak neklape. Chce, aby byl v Drážďanech na každý víkend. Roztrpčeně řekl: A už po deseti minutách se hádáme.

Před schodištní šachtou do podzemní dráhy si posunul klobouk do týla a zprudka kopl nohou do něčeho imaginárního. Při loučení jsem zpozorovala, že mu na košili chybí jeden knoflík. Sama sebe jsem se ptala, proč mi to bylo nápadné. Šla jsem domů, udělala jsem si večeri a jedla před televizorem. Pak jsem šla ležet. Teď, v době nemoci, jsem měla velkou potřebu spánku.

V druhém týdnu nemoci mě navštívil šéf. Přišel ke mně poprvé. Nikdy jsem neslyšela, že by kdy některého kolegu navštívil. Když jsem otevřela dveře a spatřila ho, údivem jsem určitě vyvalila oči. Zrozpačitěl a mlčky mi předal kyti-

ci zabalenou v papíru. Pak mi ji zase vzal z ruky, spěšně ji vybalil a znovu mi dal už jen karafiáty. Ponenáhlu zase nabýval své sebejistoty. Můj pokoj mu připadal příšerný a řekl, že se postará o to, abych dostala pořádný byt. Řekla jsem, že jsem s jedním pokojem spokojená, že nic jiného nepotřebuji. Pili jsme kávu a on pronášel vlídné, bezvýznamné poznámky. Nevěděla jsem, proč přišel. Čekala jsem na to, že některou chvíli řekne důvod své návštěvy.

Díval se na mé knihy a zklamaně konstatoval, že mám skoro jen beletrii. Copak nečtu žádnou odbornou literaturu, chtěl vědět. Zavrtěla jsem hlavou. Občas sice takové přání mívám, sporadicky si koupím i odborné časopisy či nějakou doporučovanou knihu s novějšími výsledky výzkumu. Ale pak už většinou nemám sílu to číst. Už léta nemám ani tu nejmenší potřebu takové četby. Tu a tam se ve mně ozve cosi jako morální zájem o studium odborných publikací. Ale to je pouze dochovaný impuls, vzpomínka na dřívější postoje a brzy to přejde. Také nevím, k čemu bych to mohla potřebovat. Byl by to jen „badatelský postoj“, naočkované humanistické vzory z dávno minulých staletí. Pro mou práci na klinice naprosto stačí, co jsem se naučila na univerzitě a co probíráme v kolektivu kolegů či při pravidelných kurzech. Prohlásil, že nedokáže takový postoj pochopit, a já jsem odpověděla, že ho chápu. Lecd kdy mi to samotné není pochopitelné.

Nemáte žádnou kázeň, řekl, celá vaše generace nemá kázeň.

Nervózně si zapínal límeček u košile. Pak vyskočil a zvolal: Víte, že jsem za posledních patnáct let nebyl ani jediný den nemocný, ani jediný den. Zdraví, má milá, to je pro mě otázka kázně. A to vám říkám jako lékař.

Široký motýlek s modrým vzorem se mu na krku sesunul. Řekla jsem, že sdílím jeho názor a že bych se od něj ráda dověděla, jak k takové velkolepé kázní mohu dospět. Sama že lituji, že mám o tolik méně kázně než on, ale dokud není s to mi ji předepsat jako injekci nebo multivitaminový preparát, nevidím pro sebe žádnou možnost. Soucitně

se na mě podíval a řekl: Budete to mít těžké. Celé vaší generaci bude zatěžko stárnout.

Že je to dobře možné, odpověděla jsem, jenomže nevím, co proti tomu dělat.

Musíte trénovat disciplínu, dítě, řekl. Namítla jsem, že by to pak byla pouhá moje iluze a ta že by se brzy zhroutila. Ale on vícekrát opakoval, že bych ji měla trénovat.

Byl se mnou nespokojený, ale mně to nevadilo. Byl to starý člověk, jemuž jsem přiznávala právo, aby mi něco takového říkal. Možná proto, že mi nebyl nesympatický. Ostatně mě to jinak dál nezajímalo.

Potom podnikl pokus si se mnou povídat, což se mu nepovedlo. Byl asi příliš pedagog, než aby teď dokázal vést ještě i volný rozhovor. Když odcházel, zeptala jsem se, nepřišel-li ke mně s určitým úmyslem, příkazem, nějakou záležitostí. Otázal se, jestli na to vypadá, a já jsem okamžitě řekla: Ano.

Možná, že nemáte tak docela nepravdu, ale tentokrát jsem přišel opravdu jen tak, řekl s úsměvem. A pak dodal: Zajděte k nám, víte přece, moje paní - -

Řekla jsem, že se u nich brzo zastavím.

Zůstávalo pro mě záhadou, proč přišel. Byl to milý starý člověk, trochu podivín, trochu škrobený, ale dobrý šéf. Takový kavalír ze staré školy, s tajnými dostaveníčky, drobnými, dobře promyšlenými překvapeními, vždycky v korektním obleku a vhodnou kolínskou. Ty karafiáty pro mě jistě vybíral sám.

Při mytí nádobí jsem si vzpomněla, že kolegové o šéfovi vyprávějí také naprosto jiné zkazky. Možná ze závisti, anebo má i on druhou, docela jinou povahu. A jeho návštěva u mě byla možná něco jako odvážný průlom do té jeho disciplíny.

Den před tím, než jsem opět šla do služby, volala matka. Zrovna jsem přerovnávala věci v kuchyni, to znamená pár věcí jsem umístila jinam, aniž jsem tím získala o moc víc místa. Dověděla se na klinice, že jsem nemocná. Chtěla vědět, co mi je a proč se nehlásím. Řekla jsem jí, že je všech-

no v pořádku. Slíbila jsem, že o vánocích přijedu. Ptala se, jestli přijedu sama, a protože jsem neodpovídala, prohlásila, že kdybych přijela s někým známým, že by to samozřejmě šlo také. Zeptala jsem se na otce a pak jsme se rozloučily. Řekla na shledanou a zeptala se, jestli to je všechno, a znovu řekla na shledanou. Potom ještě vyřizovala pozdravy od otce a nato jsme se rozloučily potřeť.

Večer jsme s Henrym šli ke známým. Myslím, že s Henrym společně studovali. Bylo to únavné, všichni jsme se nudili. Neměli jsme si co říci a mluvili jsme o televizních pořadech. Záhy jsem řekla, že už musím jít. Když jsem vstala, chtěl mě Henry doprovodit. Jeho známí protestovali a já jsem prohlásila, že půjdu sama. Henry se zase posadil. Druhý den zavolal na kliniku a vyprávěl, že to potom bylo ještě nepříjemnější. Jeho známí že byli hrubí, protože jsem hned odešla a oni si dali tak záležet s přípravou.

V druhém prosincovém týdnu mi volal Michael, Charlottin muž. Ptal se, jestli se může zastavit. V telefonu to vypadalo, že je rozrušený. Řekla jsem, že na něj počkám. Když přišel, vykládal o tom, že mu otce odvezli do pečovatelského domova. Otec že tam nikdy nechtěl jít. Zatímco on, Michael, byl na služební cestě, sousedi zařídili, aby toho starého člověka odvezli. Chtěli se nastěhovat do jeho bytu. Michael doufal, že bych mu mohla pomoci dostat otce zpátky. Řekl mi jméno lékaře, který napsal doporučení pro umístění do domova. Zatelefonovala jsem tomu kolegovi, znala jsem ho jen podle jména. Mluvila jsem s ním dlouho. Byl to prý u Michaelova otce takzvaný poukaz na přezimování, vzpomněl si lékař. Prý šli do bytu v poledne, aby oznámený případ přezkoumali. Ten starý člověk ležel v posteli, pokoje byly nevytopené a také neuklizené. Také se zdálo, že stařec za poslední dny neměl v ústech nic teplého. Všechno jednoznačně hovořilo pro umístění na přezimování a on, kolega, že také okamžitě vystavil doporučení.

Zeptala jsem se, jestli s tím Michaelův otec souhlasil. Odpověděl a kladl přitom důraz na každé slovo, že u člo-

věka do takové míry zanedbaného není souhlas k umístění v pečovatelském zařízení nutný.

Michael seděl vedle mě a poslouchal se mnou. Šeptal, ať řeknu, že sousedé měli na otčův byt zálsk a využili synovy nepřítomnosti, aby stařka odstranili. I to jsem s lékařem prohovořila. Řekl, že to považuje za možné, i s tím se už setkal. Některé podané žádosti že byly dokonce anonymní anebo podané pod falešným jménem a úřady proto každý případ přesně přezkoumávají. Ostatně jde jenom o umístění pro přezimování. Na jaře toho člověka propustí, byt mu tak jako tak zůstane.

Pak chtěl mluvit s Michaellem a já jsem předala sluchátko. Požádal Michaela, aby otce ihned vyzvedl z domova a přijal ho k sobě. Michael měl nějaké námitky, ale rozhodnutý nebyl. Nakonec souhlasil. Otce že buď vezme k sobě do bytu nebo bude denně za ním chodit a starat se o něj. Michael a kolega lékař dohodli termín.

Po rozhovoru se Michaelovi zjevně ulevilo. Doufala jsem, že svého rozhodnutí nebude litovat. Nevím, jestli já bych k sobě přijala svou matku či otce. Bylo by to pro mě namáhavé a také složité, vždyť mám často noční služby.

Po jeho odchodu jsem zavolala rodičům. Když se otec ohlásil, nevěděla jsem, co mu mám povědět. Volala jsem jen proto, že mě zmátla Michaelova přichylnost k otci, jenže svému otci jsem nemohla říci, že mu volám jen kvůli tomu, že jiní lidé mají rádi svoje rodiče.

Řekla jsem, že jsem se jen chtěla pozeptat, jak se cítí. Prý dobře, aspoň sám to tak řekl. Nic nového že není, u mne také ne. Brzy jsme zavěsili.

V polovině prosince se ochladilo a začalo sněžit. Sníh nezůstal ležet, ulice byly špinavé a kluzké. Přes den už ani nebylo pořádné světlo. Nebe bylo jak našedlá vata, můj pokoj stále přetopený. Otočit regulátorem topení pomáhalo jen málo. Příznivé klima pro šváby. Když jsem se šla sprchovat, pečlivě jsem prohlížela všechny kouty a možné úkryty. Šváby jsme měli v domě před třemi lety. Rozšířili se nepředstavitelnou rychlostí do všech poschodí. Usmrtili je

plynem. Od té doby jsem žádné neviděla, ale bojím se, že se zas někdy mohou vynořit.

Od matky přišel balík s vánoční štolou, kterou sama pekla. Každý rok mi ji touto dobou posílá. V připojeném dopise, byl promaštěný a inkoust rozmazaný, psala, že se těší na mou návštěvu a že na vánoce přijede i moje sestra. Otec že zas má potíže s plícemi a ona s nohou, a jaká prý mám přání. Dopis napsala na stránku ze školního sešitu. Vždycky psala na stránky vytržené ze sešitu. Zvykla si na to, když jsme ještě sestra a já chodily do školy, ale to bylo před třiceti lety. Proč pořád ještě kupuje sešity, ze kterých pak vytrhává stránky pro své krátké, bezradné dopisy a na poznámky?

V sobotu před vánoce mě probudil ptačí cvrkot. Jen těžce jsem se probouzela. Dlouho trvalo, než jsem pochopila, že ten rámus dělají ptáci. Připadalo mi to neskutečné. V okolí našeho domu žádní ptáci nežijí. Ležela jsem v posteli a neotvírala oči a matně o tom přemýšlela. Když mě konečně napadlo, že to musí být ptáci paní Rupprechtové, ulevilo se mi. Ve stejném okamžiku jsem si ale uvědomila, že jsem je nikdy neslyšela tak hlasitě a zřetelně. Hrůzou jsem se naráz naprosto probudila. Nevěděla jsem proč, ale měla jsem pocit, že se něco stalo. Rychle jsem vstala a osprchovala se. Oblékla jsem se a šla naproti k paní Rupprechtové. Zazvonila jsem. Bylo slyšet jen ptáky. Zvonila jsem pořád znovu a klepala na dveře. Slyšela jsem, jak se za mnou otvírají jedny dveře. Nějaká paní se ptala, co se stalo. Něco jsem odpověděla. Pak jsem se vrátila do bytu. Pokoušela jsem se potlačit ten vnitřní neklid. Cvrlikání ptáků neustávalo. Zdálo se mi, že je hlasitější. Něco se stalo, tato myšlenka se mi neúnavně stále vracela na mysl, jako mlýnské kolo, které se nedá zastavit. Něco se stalo, kroužilo mi v mozku, zatímco jsem stavěla vodu na kávu.

Uvažovala jsem, co se mohlo stát, a pak jsem si řekla, že jsem blázen. Ptáci určitě vždycky tak hlasitě cvrlikali, jenomže já jsem si toho nevšímala. Když jsem je teď prostě jednou zaslechla, příliš jsem se na to soustředila. To je všechno.

Zapálila jsem si cigaretu a posadila jsem se. Cigaretu jsem zase zamáčkla, šla do kuchyně, vypnula elektrovařič a vyšla z bytu. Výtahem jsem sjela do přízemí. Tam jsem zatukala na domovníkovy dveře. Požádala jsem ho, ať se mnou vyjede nahoru a otevře dveře od bytu paní Rupprechtové. Pokoušela jsem se mu vysvětlit důvody své žádosti a on rozmrzele řekl, že kvůli pouhému pocitu se nemůže vloupat do cizího bytu. Měl na sobě jen kalhoty. Přes prsa porostlá šedivými chlupy měl napnuté šle. Bosé nohy vězely v plstěných šlapkách.

Protože jsem neodcházela — věděla jsem, že svůj neklid nedokážu jinak utišit —, rozhodl se konečně, že půjde se mnou. Zašel do svého bytu. Když se vrátil, měl přes sebe montérky a v ruce držel svazek klíčů. Ve výtahu brumlal, že odpovědnost musím převzít já. Řekl, že za tohle není placený. Slíbila jsem, že mu dám pět marek. Spokojeně kývl a prohlásil, že to tak nemyslel.

V předsínce bytu paní Rupprechtové to páchlo ptačím zobem a pískem. Domovník řekl, že něco takového by nemělo být dovoleno. Zřejmě měl na mysli ten zápach.

Když jsme otevřeli dveře do pokoje, seděla paní Rupprechtová v křesle a dívala se na nás. Nepatrné skvrnky očí, černá zrcadélka ve spleti vrásek, byla namířena přímo na nás. Domovník jí vysvětloval, proč jsme přišli. Pak se zarazil a řekl nezvučně: A sakra. Paní Rupprechtová byla mrtvá. Zápach v pokoji byl těžký a nasládlý. Musela jsem se přemáhat.

Ptáci rozčileně pípali a poletovali v klecích. Někteří posedávali jakoby nemocní na bidélku anebo na dně posypaném pískem. Domovník šel k balkónovým dveřím a otevřel je. Pokoušela jsem se zatlačit paní Rupprechtové oči. Nepodařilo se mi to. Víčka se jí propadla do vrásek v očních důlcích. Byla na dotek studená. Když jsem se chtěla ještě jednou o to pokusit, řekl domovník, ať nechám všechno, jak je.

Chtěla jsem dát ptákům čerstvou vodu a krmení, ale ani to nedovolil. Musela jsem z bytu paní Rupprechtové odejít

s ním. Pečlivě ho uzamkl a nedůvěřivě si mě prohlížel. Řekl, že zařídí všechno potřebné. V tom že má zkušenosti. Jestli něco vím o jejích známých, mohu je uvědomit. Neodpověděla jsem mu. Vytáhl z kapsy montérek cigaretu. Byla zkroucená a při zapalování prudce vzplanula, protože tabák se vydrolil.

V poledne přijela policie a lékař. Aspoň jsem na to usuzovala z toho, jak s nimi domovník hovořil na chodbě. Nevyšla jsem. Čekala jsem, že mě zavolají. Nikdo se nehlásil.

Za dvě hodiny se objevili nosiči s nosítky. I to jsem usoudila z hovorů, které jsem zaslechla. Když vynášeli mrtvolu z bytu, narazili o moje dveře. V první chvíli jsem chtěla otevřít. Myslela jsem, že potřebují mou pomoc. Ale nepohnula jsem se.

Dveře mezi pokojem a předsínkou se skříněmi ve zdi jsem měla otevřené. Slyšela jsem každé slovo, každý zvuk, každý hluk. Poslední pozdrav paní Rupprechtové souseďům.

Mužský hlas, zřejmě jeden z nosičů, nahlas klel a řval po chodbě: Ta ženská je tři dny mrtvá. V domě jim chcípne člověk a nikoho se to ani netkne.

Večer u mne zazvonil domovník. Ptal se, jestli bych přechodně nemohla krmit ptáky v sousedním bytě. Dal mi klíč. Šla jsem tam, vymyla misky a naplnila je čerstvou vodou a krmením. Klecí bylo čtrnáct s tříadvaceti ptáky, visely kolem dokola po zdech. Dvě andulky byly mrtvé. Zabalila jsem je do novin, které ležely na příborníku. Trvalo skoro hodinu, než jsem s tím byla hotová.

Necítila jsem se přítom dobře. Měla jsem pocit, že se paní Rupprechtová náhle objeví a já že budu muset vysvětlovat svou přítomnost v jejím bytě. Litovala jsem, že se mi nepodařilo zatlačit jí oči. Působí to na mě méně agresivně, když mají mrtví oči zavřené.

Když jsem byla se vším hotová, sebrala jsem ty mrtvé ptáky zabalené do novin. Balíček jsem hodila do odpadní šachty vedle výtahu. Pak jsem si doma v bytě umyla ruce. Důkladně jsem si je vydrhla.

Za dva dny si domovník přišel pro klíč. O pohřbu paní Rupprechtové nevěděl nic. Žádní příbuzní se nepřihlásili. Chtěl její nábytek a ostatní věci dát do sklepa, dokud se něco nedoví.

Ptal se, jestli si mohu ptáky nebo aspoň některé vzít s tím k sobě. Řekla jsem, že odjíždím, a on otráveně odpověděl, že chápe. Nikdo ty smrtihlavy do bytu nechce. Vypytávala jsem se, kde je teď mrtvola paní Rupprechtové. Pořád byl ještě otrávený.

Nevím, řekl. A s lehkým ušklíbnutím dodal: Kde asi tak může být.

Až do pozdního večera jsem ho slyšela, jak vedle vyklízí byt. Nastavila jsem televizor na větší hlasitost. Ulevilo se mi, že si domovník odnesl klíč. Bylo pro mě nepřijemné chodit večer do bytu paní Rupprechtové starat se o její ptáky. Ty smrtihlavy, jak řekl. Zdálo se mi to nepatřičné a vtíravé chodit do bytu mrtvé. Byli to její ptáci, měla si je vzít s sebou.

Dva dny před Štědrým dnem jsem dělala vánoční nákupy. V jednom lahůdkářství jsem nazdarbůh nakoupila láhve s alkoholem, sklenice s kořením, pestře potištěné konzervy s masem či jemnou zeleninou. Když prodavačka přede mne nakupila celou tu horu, zeptala se, je-li to všechno. Doufám, řekla jsem a zaplatila. Doufala jsem, že co do počtu jsem pamatovala na všechny, na které pamatovat mě nutily nadcházející vánoce. Veselé svátky, řekla prodavačka.

Doma zabalím balíčky a projdu svůj adresář, posetý drobnými znaky tužkou za jmény. Odškrtnaná jména od všech předchozích svátků; kvůli těm jménům jsem musela prolisťovávat adresář a mučit si mozek kvůli tomu nesmyslu, že je nutné si vymýšlet takzvané osobní dárky. Dnes se už o osobní prezenty nesnažím. Mám za to, že kdybych někomu dala opravdu osobní dárek, musel by se vyděsit. Nevím, jak by mohl vypadat osobní dárek pro mě, ale jsem přesvědčená, že kdyby byl skutečně osobní, dala bych se do breku. Aspoň bych pak věděla, jaká osoba vlastně jsem. Nevím to dodnes. Ani nevím, mám-li zájem na tom, abych

se to dověděla. Mám před sebou pravděpodobně ještě třicet let života, tak to aspoň říká statistika. A nejsem si jistá, bylo-li by jednodušší přestat ta léta, kdybych věděla, kdo vlastně jsem. Žiju sama se sebou, aniž bych kladla mnoho otázek. Jako každý normální člověk mám občas strach, že se jednou zblázním. Kdo to jednou či dvakrát zažil v okruhu známých, ví, jak to jde rychle a že v tomhle bodě si nikdo nemůže být moc jist. A jsem skálopevně přesvědčená, že nejjistější cesta k tomu se zbláznit je začít pátrat, kdo vlastně jsme, s kým to žijeme dohromady. Psychiatrie v našem století se může vykázat některými léčebnými úspěchy, také se ovšem pacienty zásobila v dosud nebyvalé míře. Nemám žádnou obzvláštní nechuť k psychiatrii nebo neuropsychologii. Ale nemám v nich ovšem také žádnou zálibu. Všimla jsem si, že se u všech dá zjistit všechno, jen když se po tom začne pátrat.

Veselé svátky, řekla prodavačka. Když jsem jí také chtěla popřát, už se věnovala dalšímu zákazníkovi. S neměnnou grimasou mírně přepjaté vlivnosti ve tváři kupila před sebe další horu konzerv a lahví. Osobní pozornosti dalšího zákazníka.

Na Štědrý den jsem šla s Henrym na oběd. Vánoce bude trávit s rodinou. Nemluvili jsme o tom. Nechtěl už teď myslet na výstupy se ženou. Silvestra jsme chtěli strávit spolu v Magdeburku, u mých rodičů.

Po obědě jsem vyjela. Henry mě doprovodil k vozu. Při loučení mi do ruky vtiskl malý balíček. Ne, prosím ne, pomyslela jsem si a usmála se na něj.

S kloboukem posunutým do týla se díval za mnou. Pozorovala jsem ho ve zpětném zrcátku, dokud nezmizel za stromy, jinými auty, chodci a nesplynul s vlhkou, špinavou šedí asfaltu.

Den po svátcích jsem řekla matce, že si pojedu něco vyfotografovat a že se vrátím až večer. Matka se zeptala, co tu je ještě k fotografování, když už přece mám na snímcích celé okolí, a já jsem odpověděla, že krajina se neustále mění. Poznala jsem, že se jí to dotklo. Patrně vytušila, že mám doma dlouhou chvíli a prostě potřebuji důvod, abych mohla z domu. Vytušila to a jistě také tušila, že to cítím. A tak jsem byla vděčná, že už o tom dál nemluvila a nechala mě jet. Dala mi s sebou kávu a obložené chleby, přestože jsem ji prosila, ať mi nic nebalí.

Nudila jsem se od té doby, co jsem přijela. Na Štědrý den jsem dorazila až pozdě. Všechno už bylo připravené a po obvyklých, nijak zle myšlených výčitkách jsme šli do pokoje s vánočním stromkem. Chválila jsem stromek, protože jsem věděla, že ho otec strojil celý den, a také ho to těšilo. Rozdali jsme si dárky a na krátkou chvíli mi bylo líto, že jsem je nakoupila tak nenápaditě. Ale oba měli radost nebo to aspoň předstírali. Všechno bylo drahé a vzácné a to znamenalo aspoň něco.

Potom jsme jako obvykle seděli u televize. Matka si se mnou chtěla povídat a otce to rušilo. Pili jsme víno, na oslavu dne, jak říká matka. Doma pijeme každý večer víno na oslavu dne. V jednu chvíli se matka rozplakala, nevěděla jsem ale proč a patrně to nevěděla přesně ani ona. Člověk nepotřebuje žádný důvod, když nepláče, proč by tedy měl nějaký mít, když si někdy zapláče.

Když v televizi byly už jen dětské sbory a smyčcová kvarteta, otec přístroj vypnul. Chtěli pak vědět, jak se mám, a já jsem se jim snažila něco vyprávět, o čem jsem předpokládala, že je to bude zajímat nebo aspoň z toho budou mít radost.

Nechtěla jsem si zas jít lehnout jako první, protože by se jich to dotklo. Zůstala jsem tedy a snažila se neusnout.

Pozdě večer volala má sestra. Nejdřív slíbila, že bude doma také už na Štědrý večer. Před dvěma dny matce telefonovala, že přijede až na první svátek.

V telefonu byla velice veselá. Myslím, že měla špičku. Přála nám všechno nejlepší a my jsme si jeden po druhém předávali sluchátko, abychom jí popřáli totéž. Když jsem s ní mluvila já, zachichotala se a prohlásila, že se budu zítra moc divit. Řekla jsem na to, že se těším, až ji uvidím. Naposled jsme se viděly u rodičů o minulých vánocích. Řekla ještě, ať slíbím, že se na ni nebudu zlobit. Když jsem chtěla vědět, co tím má na mysli, položila sluchátko.

Seděli jsme pak ještě nějakou dobu v pokoji. Matka vyprávěla a otec se pořád ptal, nechceme-li si ještě něco vzít k jídlu. Později se znovu pokoušel chytit v televizi něco zajímavého. Pak se zeptal, jestli bychom si spolu neměli něco zahrát. Matka ani já jsme ale neměly chuť. Šly jsme si lehnout.

Druhý den přišla Irena, má sestra, k obědu s Hinnerem. Hinner tu pracuje v krajské nemocnici jako chirurg. Nevěděla jsem, že se tu zastaví, a matka dělala překvapenou. Cítila jsem však, že ho pozvala. Od našeho rozvodu jsem nedokázala zabránit, aby se nepokoušela o naše nenadálá setkání. Doufala, že se dáme znovu dohromady. Bývala na nás hrdá, či spíše na naše manželství nebo na to, že se o nás tak dobře dalo mluvit. Byli jsme tenkrát oba dostatečně ctižádostiví, abychom také měli dostatek úspěchů. Bylo to jistě manželství, jaké si matka pro dcery vysnila. Uvnitř v sobě náš rozvod prostě nevzala na vědomí. Neakceptovala ho, protože se nehodil do jejího snu.

Ještě méně se však do jejího snu určitě hodilo letošní Irenino vánoční vystoupení s Hinnerem.

Pozvala Irenu a jistě pozvala i Hinnera. Jenže si stejně tak málo jako každý další z nás uměla představit, že se tu oba objeví společně.

Irena pracuje jako učitelka v Rostocku. Je provdaná za inženýra, ke kterému se neustále chová povýšeně a podrážděně. Její muž působí vybledle a bezvýznamně, ona s ním před námi zachází jako se slabochem, zbedněncem a ztroskotancem. Chová se odporně a na jejím muži je vidět, jak ho to zraňuje a nepřijemně se ho to dotýká, zatímco

otec, matka i já předstíráme, že to neslyšíme. Mají dcerku, které teď už musí být čtyři nebo pět let a má tu smůlu, že se podobá svému otci.

Irenin muž i dcerka zůstali v Rostocku. Nevím, co jim sestra řekla. Matce vyložila, že vánoce a silvestra stráví sama, a prosila, ať se jí na nic neptá. To bylo před pár dny, po telefonu.

Matce vyrazily na tvářích hektické červené skvrny, když ty dva viděla spolu. Matka nikdy nezervózní ani se nerozkřičí, když jí něco přerůstá přes hlavu. Zůstala klidná, dívala se vlídně a na obou tvářích jí naskočily ty její červené skvrny.

Pozdravili jsme se, Hinner mě políbil na tvář. Pak jsme se usadili k obědu. Zábava u stolu byla velmi nenucená, příliš nenucená, než aby to bylo věrohodné. Jen otec jako by nic nezpozoroval. Divil se, že oba přišli spolu, a vyptával se sestry na jejího muže a na vnučku. Sestra odpovídala jednoslabičně.

Při mytí nádobí v kuchyni prosila matku, aby jejímu muži nic neřikala. Pravděpodobně bude volat a ptát se po ní. Matka ať ji omluví. Že mu sama všechno vyloží, později, až se vrátí. Matka jen tiše pokyvovala a skláněla hlavu nad vodu s nádobím. Krátkými, energickými pohyby drhla jeden talíř. Pomalu se jí tváře znovu zbarvovaly těmi skvrnami.

Odnášela jsem nádobí do obývacího pokoje. Hinner seděl v křesle a kouřil doutník. Když jsem vešla, vstal. Udělal pokus mi pomoci, ale nevěděl jak. Stál nerozhodně vedle mě. Ptal se, jak se mám a co dělám práce. Pak vyprávěl, že je od září přednostou oddělení. Předstírala jsem překvapení. Před léty si stěžoval na to, jak to v jeho nemocnici vypadá s povyšováním. Byl tenkrát našťvaný a uražený, plný sarkasmu. Tím udivenější jsem teď byla já, i když mi to matka už řekla. Hinner si toho všiml a určitě se rozpomněl. Prohlásil, že se za poslední dva roky leccos v nemocnici zlepšilo. Že vychází se šéfem a jezdí s ním teď také na kongresy. Že vědí, co v něm mají. Zeptala jsem se, jestli vstoupil do strany. Přisvědčil. Pak řekl, že to není tak, jak si myslím, že

si to dlouho všechno rozvažoval. Přerušila jsem ho a řekla, že si o tom nemyslím vůbec nic. Zase se posadil. Když jsem se na něj podívala, zeptal se, jestli se zlobím. Ptala jsem se proč a on řekl: Protože chodím s tvou sestrou.

Co já s tím mám společného, řekla jsem vlídně.

Prohlásil, že má radost, že to beru rozumně. Že jsem správná holka a konečně že jsme si vždycky vlastně dobře rozuměli. Na to jsem řekla, že si o sobě nemyslím, že jsem správná holka, ale do té věci že mi nic není. Že se to týká jen jeho a mé sestry. Vstal, podnikl neobratný pokus pohladit mě po tváři a opakoval přitom, že jsem správná holka.

Když jsem se vrátila do kuchyně, sestra brečela a matka měla uplakané oči. Mlčky jsem utírala sklenice. Po chvíli matka přerušila mlčení a řekla, ať myslíme na to, že jsou vánoce a ať si vzájemně neděláme těžké srdce. Sestra se mě pak zeptala, jestli i já mám názor, že mi přebrala Hinnera. Popřela jsem to a řekla, že jsme už léta rozvedení, mezi námi že už není nic, pro mě za mě ať s ním spí. Sestra ostře podotkla, že nejde o to, jestli s ním spí, jde jí o to, že se má jí rádi. Na to já, že nevím, oč jde jí, ale že si velmi přesně dovedu představit, oč jde Hinnerovi. Znovu se dala do breku a já jsem si kladla otázku, proč jsem na ni tak protivná. Naprosto nebylo nutné, abych jí to řekla. Proč jsem jí musela ublížit. Co mi na tom vadí, že s ním chodí.

Pokusila jsem se omluvit a nějak jí to vysvětlit. Nadarmo. Vrhla na mě zlostný pohled. Matka stereotypně opakovala: Děti, nebuďte na sebe takové, jsou vánoce.

Při kávě jsme hovořili o příbuzných. Matka vyprávěla hekticky a nesouvisle. Sestra byla uražená a mlčela. A Hinner se cítil nesvůj. Potil se. V sedm oba odešli. Když se zdvíhali k odchodu, otec konečně pochopil, co se děje. Byl v obličejí skoro šedivý, když se s nimi loučil. Bylo mi ho líto. Tohle nemohl ani pochopit ani schválit. Dřív by byl uhodil pěstí do stolu nebo by se byl rozkřikl. Něco takového už nedělá dávno. Užírání se tím vším uvnitř v sobě. Posadil se mlčky do obývacího pokoje k televizoru a nedalo se s ním mluvit. Kůži na kloubech prstů měl bílou.

Šli jsme brzy spát. Slyšela jsem, jak matka v ložnici otci domlouvá, ať k tomu něco řekne. Protože ho o to žádala neustále, předpokládala jsem, že i před ní mlčel.

Snažila jsem se ujasnit si svůj nynější vztah k Hinnerovi. Nejistila jsem nic, co by mě s ním spojovalo. Skutečně jsem si na něj nevzpomněla celé měsíce a roky. A nechápala jsem, proč mi jeho poměr s mou sestrou vadí. Proč je mi protivné něco, co se mě netýká, už netýká. Proč se cítím pokořená. Nespokojená sama se sebou jsem konečně usnula.

Druhý svátek proběhl zcela klidně. Nějak jsme ho přechkali. V tlumené atmosféře.

Odpoledne k nám přišli teta Gerda a strýc Pavel. Oba muži mluvili o politice a mě matka nutila, abych vyprávěla o své práci v Berlíně.

Večer volal Hannes, sestřin muž, inženýr z Rostocku. Matka šla k telefonu. Ptala se na vnučku. Dávala mi znamení, ať jdu k aparátu a promluví s ním, ale zavřela jsem hlavou. Šla jsem s tetou Gerdou z místnosti a zavřela jsem za námi dveře. Chtěla jsem matce usnadnit to obelhávání. Věděla jsem, jak je jí nepříjemné říkat mu přede mnou o mé sestře nějakou lež.

Potom nám matka vyřizovala od Hannese pozdravy. Podívala jsem se na otce. Nevzhlédl. Věděla jsem, že to v něm vře. Být věřící, jistě by mou sestru nějak starozákonně proklel.

Příští den jsem vyjela z města a fotografovala jsem. Bylo zima a brzo jsem promrzla. Nikde nebyla žádná kavárna, kde bych se mohla ohřát. Přesto jsem se vrátila až za soumraku.

Měla jsem zlost, že jsem k rodičům jela. Nemáme si co říci. A věděla jsem, že za rok k nim pojedou zas a i další rok a pořád, dokud nás smrt nerozdělí. Pokaždé znovu přijedu a pokaždé budu mít znovu na sebe zlost a nikdy nebudu mít odvahu ukončit vztah, který už dávno zanikl.

Večer jsme si povídali ve třech. Hovořili jsme o mém dětství a někdejších známých v G., kde jsme léta žili. Otec byl veselý a hovorný jako ještě nikdy a matka vypadala

šťastně. Byla jsem udivená, jak naprosto rozdílné vzpomínky v sobě nosíme. Doba, která mě znepokojovala a tísnila, jim připadala radostná a byla pro ně plná šprýmovných příběhů a anekdot. Určitě tehdy byli šťastní a já jsem přitom byla tak nešťastná. Nikdy jsme si nerozuměli.

Ten večer s rodiči byl opravdu příjemný. Skoro krásný. Nastala jen jedna krátká rozpačitá přestávka, když se mě matka zeptala, co budu dělat příští den, a já jsem odpověděla, že si zas vyjedu fotografovat.

Než jsme šli spát, objali jsme se a políbili. Jako tenkrát. Tenkrát, které bylo už tak vzdálené, až se mi to zdálo k neuvěření.

V neděli přijel Henry. K svému klobouku se širokým okrajem si tentokrát oblékl hnědý oblek s velkou kostkou. Nikdy jsem ho ještě takhle neviděla a stěží jsem se dokázala smíchy udržet na nohou. Vypadal jako konferenciér nějaké nevalné show a řekla jsem mu to. Odpověděl, že to je jeho nedělní oblek a že doufá, že v něm udělá dojem. Když jsme vešli do domu, pohládl mě po hýždích a zašeptal, že musíme rychle do postele, abychom se mohli líbat.

Matka byla blažená, že Henry přijel. Jeho příjezd pokládala za důkaz důvěry, za záruku našeho nenarušeného, láskyplného vztahu. Mezi matkou a dcerou už nebyly žádné tajnosti. Můj život byl stále ještě její život a právě to potvrzovala Henryho návštěva. Obskakovala ho, nosila dorty a pečivo a bez ustání se ptala, jestli si něco nepřeje. Myslím, že se jí líbil.

Otec hovořil s Henrym o jeho práci. Protože Henry odpovídal vážně a rozvážně, byl otec spokojený. Otce zajímají jen politika a podnikové problémy a neuznává, když se o tom hovoří lehkovážně a s vtipkováním. Naši generaci nedůvěřuje, považuje ji za nezodpovědnou. Má obavy, že promarníme to, čeho se podle jeho generace nelze vzdát. Je naší generací zklamán a s nelibostí pozoruje, jak málo odpovídáme jeho představám. Nelíbě a s nechutí bere na vědomí, co se na něj valí s novými generacemi.

Když se matka otázala, byl-li Henry ženatý, a on jí od-

pověděl, že je ženatý a má dvě děti, museli rodiče znovu spolknout hořké sousto. Dodal, že se svou ženou nežíje, ale pomohlo to jen málo. Chudáci rodiče dostávali na konec roku pěkně zabrat.

Večer jsme hráli bridž. Matka byla jako proměněná. Věděla jsem, že se mu chce líbit. Už teď začínala bojovat o tohoto potenciálního zetě. Chtěla vidět svou dceru spokojenou, spokojenou tím jediným pro ni myslitelným způsobem.

Později pak, v posteli — matka se mě ptala, kde má Henry spát, a bylo by jí bývalo milejší, kdyby přenocoval v obývacím pokoji, ale neřekla nic, když jsem udiveně odpověděla: přece u mě —, později Henry vyprávěl, že mu jeho žena vyhrožovala. Že se vyjadřovala neurčitě, vlastně nemůže říci, čím mu vlastně hodlá vyhrožovat. Prý už takhle nemůže dál žít a rozvést se dát nechce. Že to byla vágní, mnohoznačná pohružka. Zeptala jsem se, jestli ho to zneklidňuje. Odpověděl, že na to nemůže dát odpověď. Že neví vůbec nic. Hladil mě a řekl: Co mi nahání strach, jsou děti.

Leželi jsme vedle sebe a mlčeli. Jemně jsme se dotýkali a přitom kouřili. Oddávali jsme se svým myšlenkám, v klidu, a naplnění neurčitými, tísnivými obavami.

Na silvestra jsem matce pomáhala s přípravou. Henry šel s otcem do zahrádky za domem. Jak mi pak vyprávěl, v kůlně spolu něco soustružili.

Po obědě jsme si s Henrym vyšli do města. Bylo jasné, slunné dopoledne. V noci padal sníh a rozšlapaný a špinavý ležel po ulicích. V domovních dveřích postávala mládež a děti. Házeli za námi malé rakety a pak s křikem utíkali do domu nebo zůstali stát a otráveně čekali na naši reakci.

Bylo teplo, rozepnuli jsme si kabáty. Henry se zeptal, co od něj očekávám. Nerozuměla jsem mu a tázavě jsem se na něho podívala.

Prostě, řekl, jak si myslíš, že to s námi bude dál.

Řekla jsem, že o tom nepřemýšlím.

To je dobře, řekl, já tě nechci zklamat, ale také sám už nechci být zklamán.

Odpověděla jsem, že to je i můj názor, a on řekl trochu záhadně: Doufejme.

V jednom kostele se konaly nešpory. Sedli jsme si do poslední lavice a naslouchali. Bylo tam jen pár starých lidí. Kněz se neustále díval směrem k nám. Měla jsem pocit, že mu vadíme. Nepatřili jsme tam. Šli jsme z kostela pryč.

Cestou domů jsme potkávali mnoho dvojic. Ženy měly pod kožichy dlouhé šaty a mnoho z nich mělo ve vlasech třpytivý štras. Přály nám šťastný nový rok a my jsme pokyvovali hlavou.

Na chodníku před cestovní kanceláří stálo vyhořelé auto a v něm si hrály děti. Střecha chyběla. Opěrné příčky, zkroucené a jakoby zjizvené škraloupy laku, trčely výhrůžně vzhůru.

Na rohu naší ulice stála mladá žena a naříkavě plakala. Slzy na silně nalíčeném obličejí zanechávaly pestré stopy. Opírala se o domovní zeď a stále si kabelkou poklepávala o své kozačky. Na buclatých tvářích měla přilepené zlaté hvězdičky a červené měsíčky a mezi nimi si klestily cestu slzy. Několik kroků od ní stál muž s boxerským nosem a znechuceně civěl na ulici. Hlasitě spolu hovořili a přitom se na sebe nedívali. Žena mu s kňouráním řekla, že je pěkné hovado, a on jí lhostejným hlasem nabídl, že jí zvalchuje držku.

Když jsme je míjeli, přál jim Henry šťastný vstup do nového roku, a muž bez hnutí v hlase řekl: Jen se nestarej, brácho, a koukej odprejsknout.

U našeho domu jsme se za nimi otočili. Pořád ještě stáli tam na rohu.

Večer k nám přišli strýc Pavel a teta Gerda a později také má sestra a Hinner. Hodně se pilo a otec se přel se strýcem, který se mu smál. Hinner se mnou chtěl mluvit o samotě.

Šli jsme do kuchyně. Mlčel a já jsem se zeptala, co po mně chce. Konečně se zeptal, jestli teď budu svou sestru nenávidět. Řekla jsem, že ne. Prý se cítí pokořená, prohlásil, a ať já udělám nějaké smířlivé gesto. Pak se tiše zasmál

a řekl, že jsem ho koneckonců měla ráda i moji rodiče že s ním byli spokojeni. Vlastně teď musí všichni být pro to, aby žil s mou sestrou. Chtěla jsem mu odpovědět, že jsme tím všichni nadšeni, ale nechala jsem toho. Pak řekl, že se nezměnil, a chtěl vědět, jestli mi to také tak připadá. Když jsme se vrátili do pokoje, podívala se sestra na mě tak zkroušeně, až mě to zabořelo. Usmála jsem se na ni a jí se zjevně ulevilo. Kolem jedenáctě se sestra a Hinner rozloučili. Chtěli ještě zajít k přátelům.

O půlnoci jsme si připili šampaňským a strýc políbil matku i mě. Teta Gerda si vyžádala, aby jí Henry dal polibek, což on k její spokojenosti udělal, ačkoli se zpočátku rozpačitě usmíval. Potom Henry na balkóně odpaloval rakety, které přivezl s sebou z Berlína. Vydal za ně celé jmění a nadšeně zapaloval jednu za druhou. Bylo zvláštní, jakou mu to pouštění třaskavek a raket dělalo radost.

Kolem jedné jsem matku uložila do postele. Usnula na pohovce a tiše pochrápávala. Když jsem ji probudila, rozhořčeně prohlašovala, že vůbec nespala a že je naprosto čilá. Dala se ale povolně odvést do ložnice. Potom jsem si šla lehnout i já. Někdy později přišel Henry. Lehl si vedle mě a začal mě hladit. Řekla jsem, že jsem unavená a že už jsem spala. Něco zabručel a nechal mě.

Na Nový rok ráno jsme snídali pozdě. Potom jsme jeli do Berlína. Na dálnici se Henry pokoušel se svým autem o honičku. Předjížděl mě a zase zůstával pozadu. Nepřistoupila jsem na jeho hru.

Ve schránce ležela novoroční přání a dopis od Charlotty Kramerové. Zvala mě k nim na silvestra.

Večer jsme se s Henrym šli najíst. Chtěla jsem s ním mluvit o jeho ženě. Nebylo mu to ale vhod a tak jsem toho nechala. Byl to jeho problém a pomoci jsem mu nemohla.

Příští den jsem jela časně na kliniku. Karla vyprávěla o tom, jak slavila silvestra, a já jsem předstírala, že ji poslouchám. V devět hodin jsem začala ordinovat.

Plynuly další měsíce a to bylo vlastně už všechno, co se dělo. Vykonyvala jsem svou práci a doma jsem byla příliš unavená, než abych stačila ještě něco jiného než číst a dívat se na televizi. Henryho jsem vídala dvakrát třikrát týdně. Náš vztah se velmi znormalizoval. Byl snesitelný a pomalu se z něho stával zvyk. Leckdy jsem Henryho neviděla celý týden, chtěla jsem to tak. Doufala jsem, že tak náš vztah může uniknout všednosti, ale sama jsem tomu nevěřila.

Do sousedního bytu, po paní Rupprechtové, se nastěhoval nový nájemník, armádní důstojník. Zahlédla jsem ho zřídka.

V únoru mi bylo čtyřicet. Odpoledne přijela na návštěvu matka. Seděla ve vlaku půl dne, aby se mnou pobyla dvě hodiny. Darovala mi blůzu a šly jsme spolu do kavárny. Vyprávěla, že moje sestra a Hinner se v létě zasnoubí, jestli do té doby už bude po rozvodu. Zásnuby se mi zdály směšné, ale ani mě to nezajímalo. Otec se necítil dobře, ale v posledních letech se otec nikdy necítil dobře. Matka se ptala, jaký dárek mi dal Henry. Když jsem jí řekla, že nic o mých narozeninách neví, divila se. Uklidnilo ji, když jsem jí řekla, že s ním stále ještě chodím. Pak chtěla vědět, co má udělat, až otec zemře. Myslím, že mi chtěla dát na srozuměnou, že by se ráda odstěhovala ke mně, a já jsem proto byla nerozhodná a nevěděla jsem, co říci. Matka se plácla přes ústa a prohlásila, že je hřích o tom mluvit, vždyť je otec ještě naživu.

Večer jsem ji dovezla na nádraží. Z nástupiště jsem se na ni dívala, jak tam za špinavým oknem sedí, smutná stará žena, a úsměvem prosí o mou důvěru.

Doma jsem se snažila si uvědomit, že mi je už čtyřicet, ale nic mě k tomu nenapadlo. Nemělo to žádný význam, nic se nezměnilo. Přála jsem si, aby se se mnou něco stalo, ale nedokázala jsem říci, co by to mělo být.

V březnu byl zaveden letní čas. Hodiny se posouvaly

o hodinu dopředu a to možná v těch měsících bylo to nejvíc vzrušující, co se v mém životě událo.

Nijak se mě to netklo, ale přesto to byl jakýsi zásah do času, přerušeni neodvratného, pravidelného uplývání. V mém životě se takové radikální zásahy nevyskytují. Probíhá se stupiditou kyvadla, neměnným pohybem kyvadla regulátoru, jaký visíval v bytě strýce Gerharda v G. Pohyb, který k ničemu nevede, který nezná žádná překvapení, odchylky, letní časy, nepravidelnosti, jehož jedinou senzací je to, že se někdy zastaví.

Na podzim se hodiny zase nastaví zpátky. Ta ohromující událost bude zas zahlazena a přizpůsobí se znovu mému životu. Nejpozději na podzim půjde zas všechno svým stejnoměrným tempem.

O volných dnech jsem si občas vyjela z města. Chtěla jsem fotografovat, ale najít objekty mi připadalo stále obtížnější. Měla jsem pocit, že jsem vyfotografovala už všechno. Asi mě zneklidňovaly moje fotografiemi přeplněné skříně. Sotva bylo doma ještě místo pro mou vášeň sbírat tiché krajiny. Bylo by bývalo potřebí se vzchopit, prohlédnout staré snímky a většinu z nich zničit. K tomu se mi nedostávalo sil. A tak jsem se několikrát vrátila, aniž jsem udělala jeden jediný snímek. Byla to pro mě osobní porážka, která mě zneklidňovala a rozrušovala, a to tím víc, čím víc jsem viděla její nicotnost.

Občas jsem navštívila přátele, čehož jsem posléze většinou litovala. Buď jsme měli málo co společného a hovory se nudně vlekly, anebo jsem měla strach, abych se nezapletla do nějakého cizího osudu. O problémy druhých se už nezajímám. Mám svoje vlastní problémy a ty se také nedají vyřešit. Všichni mají nějaké problémy, co se nedají vyřešit. Proč o tom mluvit. Víím, existuje tisíc argumentů, že právě proto by lidé spolu měli hovořit. Ale mně to nijak nepomáhá. Stísňuje mě to. Nejsem žádná nádoba na odpadky, do které by druzí mohli odhazovat své nerozpletitelně zamotané historie. Necítím se pro to dostatečně stabilní. Vyhýbám se tomu, abych s Anne, kolegyní, kterou její muž pravidel-

ně znásilňuje, poseděla déle než hodinu. Vyhýbám se tomu, abych se s ní setkávala jinde než v restauracích a kavárnách, tedy zcela na veřejnosti. Je tím nucena zachovávat aspoň minimální míru disciplíny. Tam nemůže docela rozvázat a zaplavit mě všemi těmi nechutnostmi zahnojeného citového režimu svého muže. Nikdy jsem ji nenavštívila doma a také to nikdy neudělám. (Leda se záchrankou, pakliže tohle nahromadování banalit by snad jednou explodovalo a já ke své smůle zrovna měla pohotovostní službu.)

Šéfovým pozváním, abych navštívila jeho a jeho paní, jsem se doposud dokázala vyhnout. Mám strach, aby mě nepřekvapil. Nevěřím v nezištnost sympatie, se kterou mi strojí ty úklady. Přímou čichám tu černou pozadí jeho náklonnosti: Nic netušíc zazvoním u dveří jeho domu a za hodinu strávenou v křesle budu bez možnosti záchrany polapena v té nejspodnější vrstvě další záludné duše, v lapačích jamách jeho problémů. Neměla bych z toho žádnou radost, kdybych viděla, jak respekt a ta troška ambivalentní lásky, kterou ke starému cítím, se mění ve směšný soucit. Tuším, že problémy má, a doufám, že se o nich nikdy nedovím. Já také mám své problémy a Anne má problémy i moji rodiče a Hinner a moje sestra. I Henryho žena má problémy. (Dnes, kdy je Henry mrtev, má určitě problémy, jenže jiné. A ani o těch nechci nic vědět.) Jen paní Rupprechtová nemá problémy. Teď už problémy nemá, zato je má domovník.

S Henrym jsem o jeho problémech nemluvila. Některé naznačil, jiné tuším. Skvěle se nám daří je obcházet. Nejintimnější otázka, kterou si klademe, je: Jak se máš. A vzájemné odpovědi vypadají podle té vítané úmluvy. Nemusíme se u sebe obávat žádných nepříjemných překvapení. Nebudeme se navzájem obtěžovat choulostivými věcmi. Hezký vztah si nezadusíme neřešitelnými potížemi. Na takové obohacení našeho vztahu nereflktujeme. Máme se dobře. Kdykoli se vidíme, každý z nás se má dobře. Na to se můžeme spolehnout, to je bezpečný ostrov v moři rozlévajících se osobních problémů. Jak se máš. Dobře. Jinak at

si člověk zůstane sám a křičí doma do zdí. Když se vidíme, má se Henry dobře, mám se já dobře. Nejsem šťastná, ale nejsem také nešťastná. Jsem spokojená a to je hodně. A jsem také spokojená z té němé dohody, díky které je náš vztah jednoduchý a příjemný.

18. dubna Henry zemřel. Viděli jsme se den předtím. Vypila jsem si u něj kávu, než jsem jela na kliniku. Za dva dny jsem se dověděla, že je mrtev. Paní Lubanová u mě zazvonila a řekla mi to. Nevím, jak se to dověděla ona. Určitě mi to řekla, ale já jsem to zapoměla nebo jsem neposlouchala. Zazvonila a pak řekla: Mám pro vás špatnou zprávu. Pan Sommer zemřel. Myslím, že vás to bude zajímat.

Nezapomenu na její pohled, tu směsici soucitu a troufalé zvědavosti. Pokusila se vejít ke mně do bytu, čemuž jsem zabránila. Tím, že jsem prostě zůstala stát ve dveřích. Byla jsem příliš otupělá, abych dokázala zprávu pochopit. Paní Lubanová učinila pokus vzít mě za paži a odvést do pokoje. Nějak se mi podařilo ji od toho odvrátit. Povíдалa něco, čemu jsem nerozuměla. Pak se zeptala, může-li mi nějak být nápomocná. Podívala jsem se na ni a řekla: Ne. Zůstala stát přede mnou. Potom jsem řekla: Děkuji. Zabouchla jsem dveře.

Posadila jsem se do pokoje a kouřila. Uvažovala jsem o tom, co mi řekla paní Lubanová. Měla jsem pocit, že musím učinit nějaké rozhodnutí. Znervózňovalo mě, že jen sedím v křesle a kouřím cigarety, ale ani přibližně jsem nevěděla, co udělat. Ani na okamžik jsem o té zprávě nezapochybovala, což mě dnes udivuje. Neměla jsem potřebu se o ní ujistit. Zpráva o Henryho smrti se mi nejevila jako překvapivá. Sama si nedokážu vysvětlit proč, ale překvapivá jsem nebyla. Henry zemřel nečekaně, náhle, zčistajasna. Bylo to strašné, ale ne překvapující. Jeho smrt jsem netušila, ani jsem se jí neobávala, zastihla mě znenadání. Jenom mě nepřekvapila, to mi připadalo zvláštní a zaráželo mě to.

Henryho zabili.

Ráno druhý den po návštěvě paní Lubanové jsem zavolala panu Krämerovi, Henryho kolegovi, kterého jsem jed-

nou viděla. Líbila jsem se mu tenkrát a on se pokoušel se mnou flirtovat. Později jsem s ním několikrát hovořila po telefonu, když jsem chtěla mluvit s Henrym.

Ptala jsem se ho, kdy má Henry pohřeb. Odpověděl, že neví, protože ještě nevydali mrtvolu. To mě vyděsilo. Po chvíli se zeptal, jestli jsem ještě u telefonu. Spěšně jsem odpověděla. Dali jsme si schůzku po práci v jedné restauraci.

Když přišel, díval se po stolech, kde sedím. Zavadil o mě dvakrát pohledem, ale nepoznal mě. Kývla jsem na něj. Byl bledý a působil roztěkaně. (Nepodnikl žádný pokus se mnou flirtovat.) Ustavičně mu pocukávalo v tváři, nervózně se usmíval, byl zaražený. Nechápala jsem proč. Pak se dal do vyprávění. Viděl Henryho smrt na vlastní oči. Zašli do jedné hospody na pivo. Pár mladíků si dělalo legraci z Henryho klobouku. Oba si toho ne všímali. Pak jeden z mládenců chtěl klobouk popadnout a Henry mu v tom bránil. Začali se pošťuchovat. Henry mladíkovi nabídl, že si to rozdají venku. Klobouk dal Henry předtím kolegovi. Ostatní mládenci šli za oběma ven. I pan Krämer vstal a šel za nimi. Henry a ten mladík stáli několik kroků od hospody, ostatní kolem nich. Henry měl zdvižené pěsti a poskakoval před mladíkem.

Byl dřív boxerem, věděla jste to?

Nevěděla jsem to.

Henry poskakoval profesionálně a chlápci se mu smáli. Udělal pár úderů do vzduchu, jako kdyby se chtěl zahřát. Pak mu mladík dal ránu. Henry upadl. Skácel se dozadu toporně jako kláda. Mladík určitě použil nějaký kovový nástroj.

Když Henry zůstal v bezvědomí ležet na zemi, pan Krämer se k němu rozeběhl. Henry měl zavřené oči a nehýbal se. Nad levým spánkem měl natrženou kůži, trošku krvácel. Kolega si myslel, že to je mdloba. Ve skutečnosti byl Henry mrtev. Mladíci ho obstoupili. Pak se jeden dal na útěk a ostatní za ním. Jeden mládenec řekl panu Krämerovi, ať drží zobák, jinak že bude na radě on. Z hospody vyšli lidé a ptali se, co se děje. Pan Krämer je požádal, aby zavo-

lali lékaře a policii. Plstěný klobouk pořád ještě držel v ruce. V té době už tušil, že je Henry mrtev. Později ho vyslechli a poslali domů. Druhý den ráno pro něj přijela policie do závodu. Všechny mladíky měli na policejním revíru a konfrontovali ho s nimi. Mladík, který Henryho zabil, brečel. Bylo mu sedmáct let. Většina mládenců byli nezletilí, všichni pod dvacet. Pak mohl pan Krämer zase jít. Policista, který ho vyprovázel, se ptal, proč nezasáhl. Odpověděl, že všechno proběhlo velice rychle. Henry že se usmíval, když se chtěl s tím mládemcem prát. Prý vyšel ven úplně ledabyle. On, pan Krämer, prý nevěřil, že se opravdu bude bít.

Teď si to vyčítám, řekl pan Krämer, ale věřte mi, byla to jeho vina. Já jsem nemohl nic dělat.

Chápu vás, řekla jsem.

Díval se na mě pln naděje, jako bych ho mohla zprostit viny. Viny, kterou si vymyslel a od níž se proto tím obtížněji mohl osvobodit.

Protože jsem nic neřikala, začal si pohrávat se svou sklenicí piva. Díval se sobě na ruce a přitom tiše mumlal: Je to veliké neštěstí. I pro mě je to velké neštěstí.

Přikývla jsem. O pohřbu nemohl říci nic. Policie ještě nevydala mrtvolu. Věděla jsem, že to může trvat týdny, než ho konečně pochovají.

Když jsem se loučila, ptal se, jestli bychom se ještě jednou nemohli vidět. Koneckonců jsme oba ztratili přítele. Vypadal velmi zuboženě.

To by nám nepomohlo, řekla jsem vlídně.

A odešla jsem. Šla jsem zčerstva, neboť jsem se bála, že půjde za mnou. Šla jsem tak rychle, až jsem ztrácela dech. Připadala jsem si směšná, takhle se dát na útěk.

V příštích dnech jsem hodně na Henryho myslela. Mé myšlenky kroužily kolem něho stále znovu. Přemýšlela jsem, co byl za člověka, ale nedospěla jsem k žádnému výsledku. Bylo to rozplynuté, nejasné rozpomínání, těžkopádné, nerozhodné přemítání.

Svou službu jsem vykonávala beze změny, jen jsem hodně vysedávala doma.

V novinách o něm nic nebylo. Také jsem to neočekávala. Případ byl vyřešen, nebylo nic k objasňování.

Za měsíc, v polovině května, byl pohřeb. Neměla jsem žádnou potřebu tam jít, ale šla jsem přece. Necítila jsem se v té době nijak zvlášť dobře, byla jsem zdrcená. Netruchlila jsem pro Henryho, byl to zřejmě jen soucit se sebou. Cítila jsem se opuštěná, nechaná na holičkách. Musela jsem se přinutit k tomu, abych zas žila úplně sama.

Koncem května se do Henryho bytu nastěhoval nějaký starý muž. Zvláště se mě dotklo, když jsem poprvé od Henryho smrti slyšela, jak se odemykají klíčem dveře jeho bytu. Zůstala jsem stát a dívala se, jak se dveře otevírají a vychází nějaký cizí člověk.

Nový nájemník má chronický katar. Když jde po chodbě, je slyšet jeho suché, krátké pokašlávání. Přátelí se s jednou starší dámou z našeho patra. Oba často chodí spolu z domu. Chodí patrně na hřbitov. Mají s sebou vždycky igelitovou tašku a malou konvici.

13

Dnes, půl roku po Henryho pohřbu, jsem už zase zařízená na to žít sama. Mám se dobře nebo aspoň uspokojivě. Nic nepostrádám. Za čtyři roky nebo za pět let budu přednostou oddělení. Šéf se o to chce zasadit, naznačil mi to. Někdy ho budu muset navštívit a patrně mi to ani vůbec nebude nepříjemné. Je mi prazvláštním, skoro pochybným způsobem sympatický. Víím, že mnoho lidí na klinice ho nemůže vystát. Platí za dogmatika, arogantního člověka a cynika. Občas se tak chová i ke mně. Myslím si, že se mu líbí být protivný. Určitě mu to hodně zjednodušuje rozhodování. Doufám, že v našich vzájemných stycích leccos zůstane formální. Doufám, že nebude tak sentimentální, aby mi vykládal o svých problémech. Nic o nich nechci vědět.

Jinak jsem se svou prací spokojená. Není to to, co si

134

představuji. Namáhá mě tím víc, čím probíhá jednodušněji a bez zvláštních zátěží, vzrušení či zábavy. Těch příštích dvacet let to vydržím.

Přání už nemám mnoho a víím, že se mi nepodaří je splnit. Za to mě zcela vyplňuje několik pořádných strachů.

Doufám, že dobře přečkám klimakterium. Nepříjemné bude pro mě vedro. Je mi odporné. Zním to vzlínající se vedro z dní, kdy jsem tělesně vyčerpaná a zmalátnělá. Hrozím se pak styku s lidmi a nejraději bych se zavrtala doma ve svém bytě.

Ráda bych poznala ještě některé krajiny, ale nejsem si jistá, že se mi to povede. Ráda bych jela do Říma a do Provence. Kromě toho bych ráda poznala Kanadu a nějakou zemi ve střední Africe. Mám v hlavě představy o tamějších krajinách. Určitě jsou ty představy falešné a určitě bych byla překvapená, kdybych se tam dostala. Přesto doufám, že ty končiny někdy uvidím. Jenže je mi už čtyřicet a ještě jsem tam nebyla a nevím, jestli se mi to v příštích deseti letech podaří. Až budu stará, už cestovat nechci. Všecko je už pak moc velká námaha.

Občas si hraji s myšlenkou mít dítě. Dřív jsem chtěvala sama přivést dítě na svět, ale nakonec jsem se toho vždycky zalekla. Teď mě občas přepadá přání ujmout se nějaké holčičky, sirotka bez rodičů. Představuji si, jak by se můj život změnil, a jsem si jistá, že bych byla velmi šťastná. Když mám méně sentimentální náladu, víím, že mi přitom jde jen o sebe samu. Potřebuji to dítě k svému štěstí. Potřebuji ho pro své naděje, pro chybějící obsah svého života. Moje přání mi pak připadá méně roztomilé. Mám strach, že to je něco jako smilstvo se závislými osobami. Mám dost síly, abych všecko přestála sama. Nevěším v žádné krizi. Nervy mám v naprostém pořádku. (Na klinice mě považují za robustní osobu. Kolegové, kteří jsou mi méně nakloněni, mě označují za rabiáta. Kdybych spáchala sebevraždu, stáli by před záhadou. Bylo by to zdařilé překvapení.) Nemusím zneužívat žádné dítě, abych získala náhražku za nedostatek lásky. A doufám, že si jednoho dne nepořídím psa. Jako náhražku za náhražku.

135

Přesto ale vím, že občasné přání mít dítě se bude vynořovat stále znovu. Určitě za tím vězí touha se beze zbytku odevzdat nějakému člověku. Moje ztracená schopnost bezvýhradně milovat někoho druhého. Je to touha po Kateřině, po té dětské lásce, po přátelství, kterého jsou schopny jen děti. Velmi teď Kateřinu postrádám. Je to už šestadvacet let, co jsem ji viděla naposled, a chtěla bych, abychom byly zůstaly spolu. Rozešly jsme se tím krutým způsobem, jak to děti dovedou, a oběma nám to jistě připadalo méně strašné, než to ve skutečnosti bylo. Nevěděla jsem tenkrát, že už nikdy žádného člověka nebudu tak bezvýhradně milovat. Ta ztráta mě bolí. Žádný z pozdějších rozchodů, s Hinnerem, s muži po něm, ani s Henrym, mě doopravdy nezdrtil. Patrně do mého vztahu k nim bylo vtlačeno vědomí, že je jednoho dne ztratím nebo mohu ztratit. Takovéto rozumování přivedlo mou nezávislost a samotou. Jsem poučená, otrlá, všechno prokouknu. Nic mě už nepřekvapí. Všechny katastrofy, které ještě mám přestát, nevedou můj život ve zmatek. Jsem na to připravená. Mám dostatek toho, čemu se říká životní zkušenost. Vyhýbám se tomu, aby mě někdo zklamal. Vytuším rychle, kde by se mi to mohlo stát. Věřím to i tam, kde by se mi to stát nemohlo. A věřím to tam tak dlouho, až se mi to může stát i tam. Na všechno jsem přichystaná, proti všemu vyzbrojená, nic mě už nezraní. Stala jsem se nezranitelnou. Vykoupala jsem se v dračí krvi a žádný lípový list na mně nezanechal nechráněné místo. Z téhle kůže se už nevysvléknu. V této své nezranitelné schráně zdechnu touhou po Kateřině.

Chci se zas přátelit s Kateřinou. Chci se vyprostit z té huňaté kožešiny svých strachů a nedůvěry. Chci ji vidět. Chci zas mít Kateřinu.

Má neprorazitelná kůže je můj pevný hrad.

Doufám, že budu pořád vydělávat dost peněz, abych se nemusela omezovat. Mé potřeby jsou skromné, ale chci mít možnost je uspokojovat.

Mám strach, že nějakému člověku přivedím smrt nebo že z něho udělám mrzáka. Na klinice takové obavy nemám,

tam se dá všechno spravit. Mám strach z toho, že někoho přejedu autem. Nemám starost o toho člověka, ale o sebe. Byla by to zkušenost, která, jak se obávám, by můj život zasáhla a změnila. A to nechci.

V poslední době se začínám bát svých fotografií. Vyplňují všechny skříně a zásuvky v mém bytě. Ze všech stran se na mě valí stromy, krajiny, trávy, polní cesty, mrtvé, odumřelé dřevo. Příroda duše zbavená, kterou jsem stvořila a která mě teď hrozí zaplavit. Už jsem uvažovala, že tím zaplním skříně v ordinaci na klinice, jenže mám strach, že to Karla objeví a bude se mě vyptávat. Mám stále silnější pocit, že svými drobnými, směšnými snímky způsobuji krajíně poranění. Jsou to výřezy, které nic neuchopily. Chybí jim obzor, chybí jim uvádání, pomíjivost a tím i naděje. Přesto nepřestanu ty obrázky pořizovat. Mám strach se toho vzdát. Je to pro mě mnohostranná náhražka, pomáhá mi to dostávat se ven ze svých problémů. Nadále budu plnit bedny a skříně fotografiemi. A za dvacet či třicet let, až domovník vylomí dveře od mého bytu, bude mít o problém víc. On ať ty obrázky spálí, já je ještě potřebuji.

Pár dní po Henryho pohřbu přišel za mnou pan Krämer. Přinesl mi Henryho klobouk se širokým okrajem. Henry mu ho dal, než ho zabili. Pan Krämer prohlásil, že mně klobouk náleží spíš než jemu. Poděkovala jsem. Nevyzvala jsem ho, aby se posadil, ani jsem mu nic nenabídla. Když odešel, hodila jsem klobouk do odpadní šachty. Ani vteřinu jsem ho nechtěla mít doma. Nevěděla jsem, jak dlouho bych sbírala sílu k tomu, abych ho vyhodila. Nemohu svůj byt naplňovat navíc ještě klobouky.

V létě jsem jako každý rok jela k moři. Zase jsem navštívila Freda a Marii a všechno bylo tak, jako všechny roky předtím.

Doufala jsem, že uvidím tu krásnou dívku, kterou jsme tam s Henrym potkali loni v létě. Byla to opravdu krásná dívka. Něco mi tenkrát dala na rozloučenou. Letos tam nebyla a Fred a Maria si na ni nedokázali vzpomenout. Litovala jsem, že jsem se s tou dívkou nesešla, ale kdesi ve mně mi to bylo i zas lhostejné. Kateřině se vůbec nepodobala.

Mám se dobře. Dnes volala matka a já jsem slíbila, že se brzy zastavím. Mám se skvěle, řekla jsem jí.

Jsem vyrovnaná. Jsem do určité míry oblíbená. Mám zase přítele. Dokážu napnout síly, to není pro mě nic neskutného. Mám plány. Pracuji na klinice ráda. Spím dobře, nemám žádné dusivé sny. V únoru si koupím nové auto. Vypadám mladší, než jsem. Mám kadeřníka, ke kterému mohu přijít bez ohlášení, řezníka, který mě přednostně obslouží, švadlenu, která přesně vystihne, co je můj styl. Mám vynikajícího gynekologa, ostatně jsem kolegyně. A v případě potřeby by mě odvezli na výtečnou kliniku, do nejlepšího ze všech možných sanatorií, ostatně i tam bych pořád ještě byla kolegyně. Se svým bytem jsem spokojená. Má kůže je v pořádku. Mohu si dovolit to, co mě baví. Jsem zdravá. Čeho jsem mohla, všeho jsem dosáhla. Nevím o ničím, co by mi chybělo. Dokázala jsem to. Mám se dobře.

Konec.

HORNŮV KONEC